KULTÚRA

ROČNÍK XXI. – č. 19

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

31. OKTÓBRA 2018

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Kresba: Andrej Mišanek

Kam kráčaš, Európa?

Úvaha o možných scenároch vývoja EÚ

IVAN VOJTAŠŠÁK

Federálna Európa nebude jestvovať,
ak ju neoživí kresťanský duch.
Jacques Maritain

Čo chcem povedať:

1. totalitárne myslenie (dialektického materializmu) stále je aktívne, ľudia si neuvedomujú nedostatok "strednej triedy" a jej úlohy;

2. liberálny prístup vedie k antikultúre a nihilizmu, čo vyúsťuje do generačných rozporov; generačné problémy prinášajú problémy odovzdávania informácií, vzdelávania a formovania ľudí k praktickému a zdravému podnikaniu a tvorivosti;

3. dôvody vzniku zjednotenej Európy sú zužované len na ekonomickú prospešnosť, vojensko bezpečnostné a iné motívy sú zanedbávané, ak nie citovo odmietané;

4. je len na našom pôsobení a presviedčaní ostatných, že nám ide o spoločné dobro bez bočných a egoistických úmyslov.

Žijeme v takej dobe, o akej sa nám ani nesnívalo. Boli sme formovaní systémom, kde bolo treba namáhavo vyhľadávať informácie, používať ich a ďalej rozvíjať. Táto aktivita nebola ľahká, vyžadovala veľkú trpezlivosť a veľa času. Dostupnosť informácií bola nízka i z dôvodov neprístupnosti mnohých informačných zdrojov a kanálov. Dnes máme internet a celosvetové prepojenia. Nemôžeme sa sťažovať na nedostatok informácií. Už sa môžeme sťažovať na zahltenie informáciami. Problémom nie je informácie získať, ale skôr ich vytriediť, zhodnotiť a ďalej spracovať. Dá sa povedať, že na internete nájdeme veľa vzácnych informácií, ale naučiť sa vidieť problémy je vecou osobného spracovania a interpretácie podávaných informácií. Svojho času som počul od jedného akademika, že nám chýba "čierna hodinka" v predvečer, aby sme si sadli a premeditovali vo vhodnej atmosfére prítmia, čo sme urobili za celý deň a čo nás ešte čaká. Snívanie je veľmi dôležité.

Sú skutočnosti faktické, sú interpretácie, sú súvislosti ... Interpretácie sa podávajú tak, ako ju autor subjektívne pociťuje ako naliehavú, pálčivú alebo sekundárnu, podružnú ... A tak dalo by sa pýtať, či naša problematika v tvoriacej sa Európe, v dobe víťaziacej globalizácie nie je až tak pociťovaná v širokej verejnosti. Vidíme, že paralelne s týmito globalizujúcimi podnetmi ide budovanie nového usporiadania európskych krajín.

Dôvody na vznik veľkého spoločenstva európskych krajín vychádzajú z tragických udalostí, ktoré Európa zažila v Dvadsiatom storočí. Táto história je všeobecne známa. Myšlienka vytvoriť niečo, aby sa tragické udalosti vojen a zrážok viac neopakovali, bola úspešná, a tak od počiatočnej dohody dvoch krajín Francúzska a Nemecka sa prešlo k veľkému modelu, ktorý v súčasnosti má 27 členov. Vytváranie nového usporiadania Európy sa stretáva v jednotlivých krajinách s rôznymi hodnoteniami. Celkovo sa dá povedať, že obyvatelia sú rozdelení na optimistov a skeptikov.

Situácia na Slovensku je nasledovná:

Teraz budem citovať údaje Eurobarometra, tak ako boli uverejnené v slovenských masmédiách: „V kritériu dôvery k EÚ sa Slovensko dokonca stalo európskym lídrom," uviedla na tlačovej besede vedúca Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku Andrea Elscheková - Matisová. Na Slovensku EÚ dôveruje 71 percent občanov, čo je 28 percent nad priemerom v únii.

Hodnoty reprezentujúce EÚ podľa Slovákov: Väčšina občanov na Slovensku (62%) si Európsku úniu spája s eurom a so slobodou cestovať, študovať a pracovať kdekoľvek v EÚ. Hodnoty reprezentujúce Úniu sú podľa občanov Slovenska demokracia (51%), mier (37%), ľudské práva (38%), solidarita a podpora druhých (31%). Mier (44%) a ľudské práva (42%) sú tiež najdôležitejšími osobnými hodnotami Slovákov. Na ďalších miestach sa v hodnotovom rebríčku Slovákov umiestnili rešpektovanie ľudského života (39%), demokracia (29%) a právny štát (26%).

Podľa slovenských občanov by sa európske inštitúcie mali v nasledujúcich rokoch sústrediť na hospodársku a menovú politiku (45%), sociálne otázky (44%), boj proti zločinu (41%) a zdravotnú politiku (38%). V porovnaní s ostatnými Európanmi, kladú občania Slovenska podstatne väčší dôraz na sociálne otázky (až 21% nad priemerom v EÚ-27) a na solidaritu s regiónmi (27% v SR, 12% v EÚ-27).

(Pokračovanie na 3. strane)

Moloch

Teodor Križka

Mnohí z nás trpia nekresťanskou predstavou o akejsi ideálnej, spravodlivej spoločnosti, akoby Kristus nepovedal dostačne jasne, že Jeho kráľovstvo nie je z tohto sveta. Sústreďujeme sa najskôr na ekonomiku, potom až na to podstatnejšie - duchovnosť a mravnosť v spoločnosti. Akoby sme slúžili dvom pánom, Bohu i Molochovi či Mamonu.

Pred dvetisíc dvesto rokmi v púnskych vojnách Rím porazil Kartágo. To Kartágo, ktoré sa klaňalo Baalovi a Molochovi. Toto víťazstvo, dá sa povedať, predznamenalo budúce deje minimálne v tom, že vytvorilo predpoklady pre kresťanskú civilizáciu, ktorá sa rozleje o niekoľko stáročí ďalej do sveta. Ale Kartágo, na jednej strane porazené, na druhej uchovávajúce svoje kulty, paralelne existuje medzi nami. Putovalo cez Benátsku a Janovskú republiku do Holandska a odtiaľ do Veľkej Británie, až prekočovalo na americký kontinent.

Čo je vlastné pre toto putujúce Kartágo? Neustále úsilie o pozemský raj. Vlastne o to, čo dnes poznáme aj vo svojom okolí ako filozofiu dňa, keď nás nemá zaujímať ani minulosť, ani budúcnosť, ale okamžitá chvíľa. Zmyslom života je údajne prežiť túto chvíľu ako šťastie, teda ako sladké mámenie zmyslov. Adrenalín a endorfíny, nehovoriac o drogách, to sú tí anjeli šťastia, darcovia moderného zmyslu.

Z anglosaského hodnotového rebríčka, mimochodom protestantského, mimochodom odvodeného od kartáginského kultu, sa ako plyn táto ničivá teológia moci a peňazí šíri tisícročia akoby paralelne popri Dobrej zvesti. V súčasnosti sa dokonca zdá, akoby Kartágo porážalo Rím.

Viem, viem, súčasník, odkŕmený americkým kultom demokracie, ma obviní z ohovárania ekonomicky a vojensky najsilnejšej krajiny sveta. Ale keby sa silná krajina opierala o Boha častejšie než vo chvíli, keď si politici kladú ruku na srdce, prípadne bozkávajú zástavu, nekŕmila by Molocha miliónmi mŕtvych po celom svete.

Čo ukázalo v parlamente hlasovanie o registrovaných partnerstvách?

Manželstvo je zväzok muža a ženy. Tak to definuje ústava Slovenskej republiky, a tak to od nepamäti funguje v našej spoločnosti. Stále sa však nájdu ľudia, ktorí chcú manželstvo, tento pilier spoločnosti, nejako prispôsobovať svojmu (pokrivenému) videniu sveta.

Lobistické skupiny z radov LGBTI sa netaja tým, že posvätný inštitút manželstva medzi mužom a ženou, by radi nahradili novodobým legislatívnym paškvilom, ktorý by aj homosexuálom umožnil uzatvárať medzi sebou akési pseudomanželstvá. V tomto ich počínaní im mnohí politici vychádzajú v ústrety, či už z presvedčenia alebo z čistej politickej kalkulácie. Na Slovensku sa na túto úlohu podujali poslanci liberálnej strany Sloboda a Solidarita. Tí na septembrovú schôdzu Národnej rady SR predložili návrh zákona zavádzajúci do slovenskej legislatívy právny inštitút partnerského spolužitia, ktorý by medzi sebou mohli uzatvoriť dvaja ľudia bez rozdielu pohlavia, teda muž so ženou, ale aj žena so ženou a muž s mužom. Podľa predkladateľov tohto zákona by takto legislatívne sformulované partnerské spolužitie bolo určené jednak pre homosexuálov, ale malo by byť aj alternatívou k tradičnému manželstvu pre heterosexuálne páry.

A aké boli argumenty zástancov týchto čudesných partnerských zväzkov? Hlavný argument predkladateľov uvádzaný v dôvodovej správe bol taký, že sa nejedná o registrované partnerstvá homosexuálov, ale iba nový právny inštitút, ktorý by mal aj homosexuálom umožniť vzájomné dedenie majetku, možnosť nahliadnutia do zdravotnej dokumentácie anárok na ošetrovné v prípade choroby. Poslanci zo strany SaS v rozprave tvrdili, že homosexuálom naša spoločnosť upiera práva, a preto im prijatie tohto zákona vraj dlžíme. Natália Blahová, ako jedna z predkladateliek tohto zákona, namiesto rozpravy k návrhu zákona prečítala list dvoch homosexuálnych mužov, ktorí opísali ako veľmi túžia po tom, aby bol tento zákon prijatý.

Proti tomuto návrhu zákona v rozprave veľmi razantne vystúpili poslanci Ľudovej strany Naše Slovensko, čo podráždilo rôzne parlamentné postavičky podporujúce LGBTI agendu.

Napríklad poslanec Ján Budaj označil poslancov ĽS Naše Slovensko za šíriteľov nenávisti. Oveľa dôležitejšie však boli vystúpenia poslancov Poliačika a Dostála, ktorí otvorene priznali, že tento zákon by bol len prvým krokom a v legislatívnej podpore homosexuálnych párov bude treba ísť ešte výrazne ďalej. Tým len potvrdili, že tento legislatívny návrh by v konečnom dôsledku otvoril cestu ďalším požiadavkám, ktoré presadzuje homosexuálna loby (napríklad adopcie detí homosexuálnymi pármi). Poslanci Ľudovej strany Naše Slovensko v rozprave upozornili na to, že takouto salámovou metódou by sme mohli dopadnúť ako v niektorých štátoch západnej Európy, kde už nie sú len dve pohlavia (muž a žena), ale situácia dospela do takých absurdností, že sa akceptuje aj to, ak niekto o seba vyhlási, že je stredné pohlavie, či dokonca sám seba považuje za psa alebo mačku. Na to poslankyňa zo SaS Jana Cigániková zaperlila otázkou, že prečo poslancom ĽS Naše Slovensko vadí, ak sa niekto považuje za psa alebo mačku? Veď tým vraj nikomu neškodí, takže je takýto človek vlastne úplne v poriadku. Takáto perla ducha už ani nepotrebujú komentár.

Okrem rozpravy bolo zaujímavé aj samotné hlasovanie o legislatívnom ukotvení homosexuálneho spolužitia. Obzvlášť sme čakali ako zahlasujú poslanci, ktorí o sebe vyhlasujú, že sú konzervatívci a kresťania. Za tento zákon napokon okrem poslancov z liberálnej SaS hlasovali aj traja poslanci z OĽANO, skupina odídencov tvoriacich novovzniknutú stranu Spolu Miroslava Beblavého a dve poslankyne z Mostu-Híd (Žitňanská, Cséfalvayová). Mnohí poslanci, ktorí o sebe tvrdia, že sú konzervatívci a kresťania, však nehlasovali proti tomuto návrhu, ale sa iba alibisticky zdržali. Zo všetkých spomeniem aspoň Veroniku Remišovú, ktorá sa vehementne vyhlasuje za nositeľku konzervatívnych a kresťanských hodnôt. Tento jej proklamovaný svetonázor je po tomto hlasovaní možno definitívne označiť len za predvolebné klamstvo.

Podstatná je však skutočnosť, že zákon vnášajúci do legislatívy homosexuálne partnerské spolužitie napokon neprešiel, a to aj vďaka štrnástim poslancom ĽS Naše Slovensko, ktorí všetci do jedného hlasovali proti tomuto návrhu. My totižto dobre vieme, že prijatie registrovaného partnerského spolužitia by spustilo lavínu, ktorá by si kliesnila cestu k ďalším ústupkom v prospech homosexuálnej loby. Veď to napokon v rozprave potvrdili samotní predkladatelia tohto zákona. Ak by sa do legislatívy dostal takýto zákon, tak by bol už iba krok smerom k homosexuálnym manželstvám a adoptovaniu detí homosexuálnymi pármi.

Milan Uhrík
poslanec NR SR

Prosba k priaznivcom Kultúry

Nepoľavujte v ušľachtilom úsilí, prispejte na číslo účtu Kultúry v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK6909000000000170427664

Kam kráčaš, Európa?

Úvaha o možných scenároch vývoja EÚ z kresťanského pohľadu

Napriek prevládajúcemu pesimizmu ohľadom ekonomického vývoja Slováci veria v naplnenie cieľov hospodárskej stratégie Európa 2020. Väčšinu cieľov, ktoré chce EÚ dosiahnuť do roku 2020 považuje väčšina Slovákov za primerané. Európsku ekonomiku by podľa Slovákov mohli oživiť najmä zlepšenie vzdelávania (44%), zníženie zadlženosti (34%), efektívnejšie využívanie energií (34%) a investície do dopravy (31%).

(Veľká Epocha, 2001,03,11)

Tak vidíme, že situácia je nádejná, sme euro optimisti, hoci v našej spoločnosti široko prevládajú zreteľné, alebo skryté pozostatky totalitárneho myslenia dialektického marxistického materializmu. Teda novú tvár Európy vytvárajú tak ľavicoví socialisti, ako i zástupcovia tradičných ľudových konzervatívnych síl a hlavne zástancovia liberálneho myslenia. Ak máme pochopiť budúce možné ciele vytvárania spoločnej Európy, musíme pochopiť ako vplývali a pôsobia i teraz hlavné prúdy myslenia, ktoré sú schopné mobilizovať väčšinu ľudí do ich šíkov a byť ich vojakmi. Je to hlavne myslenie takzvaného ľavičiarstva a liberalizmu ktoré najviac poznačujú terajší kultúrny a politický obraz.

V dvadsiatom storočí sa zvádzali zápasy nielen vojnové, ale i skryté v úsilí o získanie myslenia ľudí – je to skrytá občianska vojna, v ktorej bolo ťažko sa orientovať. Totalitárne myslenie sa nachádzalo na vrchole svojho pôsobenia v troch hlavných formách, ktorým bol spoločný dialektický marxistický materializmus, mesianizmus a subjektívny antropocentrizmus. Hoci dve jeho formy boli porazené a tak sa utlmili, leninsko – lukacsovská, gramscianska, trockystická forma pôsobia ďalej. Ide najmä o interpretáciu dejín a úlohy tried – robotníckej – proletárskej v nej, vzťah k výrobným silám a majetku ktoré sú stále uznávané v tak zvanom ľavicovom myslení. Toto marxistické myslenie definovalo človeka a spoločnosť hlavne v ekonomickom videní – homo oeconomicus - človek ako aktívny tvorivý činiteľ – tvorca všetkého bohatstvá a tváre spoločnosti a činiteľ seba dospievania – plného sebanaplnenia. Dialektický materializmus bol a je pevný odporca všetkého transcendentna a všetkého čo pripomína zbožnosť a Boha.

A predsa tu máme kresťanstvo, máme tu aktívne kresťanské cirkvi, katolícka cirkev má "jeden dobre zakopaný poklad" (ako znie názov jednej knihy) ktorým je katolícka sociálna doktrína. Sú všeobecne známe piliere tejto náuky: sú to napr. ľudská dôstojnosť každej osoby, solidarita, subsidiarita, až po všeobecne dobro.

Nedávno sme na Slovensku počúvali veľmi schopných ľavicových politikov neustále opakovať ako mantru slovo solidarita. Tento druh ľudí je známy tým, že vedia organizovať, vedia presviedčať ľudí, vedia rozdávať z toho čo sa v spoločnosti zhromaždí, ale z vlastného až takí štedrí a obetaví nie sú. Vo svojej dobe spomenutá občianska vojna prešla do otvorenej krvavej formy v Španielsku v rokoch 1936-1939. V prístupe k hodnoteniu tohto javu sa prejavili základné postoje mnohých významných intelektuálov.

Zaujímavý je prístup jedného z najvýznamnejších francúzskych katolíckych mysliteľov – Jacques Maritain-a ktorý sa jednoznačne postavil na stranu španielskej republiky, demokraticky ovládanej syndikalistami a anarchistami, ktorí od nástupu k moci prejavili hrubý prístup ku kresťanstvu a katolíckej Cirkvi. Katolícka cirkev počas tejto občianskej vojny utrpela veľké ľudské tragédie, obete, škody na pamiatkach ... Ale nedávno sa ozvali i obete z druhej strany, najmä kňazi Baskovia, ktorí boli tiež jej obeťami.

(Krátka odbočka - Nie tak dávno mal premiéru film, ktorého režisérom je Joffe s názvom Tam sú draci – alebo Tam stretneš sa s levmi, ktorý hovorí o týchto udalostiach a tiež o postojoch sv. José Mariu Escribá de Balaguera, zakladateľa Opus Dei).

Maritain je jeden z veľkých katolíckych mysliteľov, ktorý formoval myslenie ľudí tak v medzivojnovom období, ale u nás najmä po roku 1945, kedy bol vyslancom Francúzska pri Svätej stolici. Rovnako bol ako laik prítomný na 2. Vatikánskom koncile.

Postoj Maritaina môže byť prekvapujúci, pretože mnoho ľudí bolo zhrozených z barbarského pôsobenia boľševikov nielen v Španielsku, ale i Sovietskom zväze. Rovnako i vnímanie marxistického svetonázoru komunistov pôsobiacich v našom prostredí je u mnohých katolíkoch zmierlivý ak nie uznanlivý.

V. Possenti si kladie otázky:

1. Maritain nepochopil novú filozofickú skutočnosť a stav myslenia po Marxovi?

2. Pochopil filozofickú silu myslenia so súladnými ústrednými tvrdeniami antropocentrizmu, ktorý hlása raz navždy zatratiť samotnú ideu transcendenta?

3. Zápasil s marxizmom, alebo sa snažil ho pokrstiť alebo uznať?

Podobne ako u nás Kolakovič.

(Possenti Vittorio, Marxismo e Ateismo, Del Noce e Fessard critici di Maritain,

Humanitas, 1987, 42, 5, 667-681)

Rovnako dvojznačné postoje sú i ďalších francúzskych významných katolíckych mysliteľov, napríklad zakladateľa revue Esprit a personalizmu Emannuel Mouniera, ako i Yves Simon-a, ktorí môžu byť považovaní za prívržencov katolíckeho progresivizmu. Proti tomuto smeru vystúpili Gaston Fessard a Del Noce. Vidí sa, že Maritain pochopil dôvody pre ktoré ľudové masy prijali hlásanie marxizmu o historickej úlohe proletariátu a ich rozhodujúcej úlohe v dejinách. Toto sebavedomie dáva vážnu hodnotu v kultúrnom zápase, na ktorý kresťanstvo nedalo orientačné body pre spoločenskú obnovu. Maritain hlása "nové kresťanstvo" najmä vo svojom diele Integrálny humanizmus – 1936 (české vydanie Olomouc, 1947) a Sedliak od Garonny.

(Vojtaššák Ivan, Prorocký duch Emannuela Mouniera, Viera a život, 2011, 1, 55-57)

J. Maritain sa zaoberal i víziou povojnovej Európy, ktorú videl v aktívnom prístupe k novej forme zjednotenej Európy.

Ako sa dá dedukovať z úvodného citátu, Maritain videl budúcnosť zjednotenej Európy v prijatí univerzálnych hodnôt, v aktívnom "novom kresťanstve" a dialogickom prístupe k partnerom a protivníkom, bez zabudnutia vlastných hodnôt ktoré tvoria kresťanský duch Európy. (Maritain Jacques, L´Europe et l´Idée Fédérale, Éditions Mame 1993).

Základ budovania spoločnej základne spolupráce a nových vzťahov v Európe dali po 2. svetovej vojne kresťanskí politici, Monnet, Schumann, Adenauer, de Gasperi. Ich vízia zvíťazila, ich cieľ sa dosiahol, viac ako šesťdesiat rokov v Európe nedošlo ku krvavým zrážkam veľkého rozsahu (ak odhliadneme rozpad Juhoslávie). Mnohí sú na to alergickí. Tento fakt mnohým pripomína staré formy budovania veľkých ríš, ktorých predstaviteľov korunoval rímsky biskup – pápež. Mnohí v budovaní zjednotenej Európy sa obávajú o stratu svojej terajšej identity. V literatúre nachádzame špecializované práce o vzťahu cirkví, zvlášť katolíckej ku vytváraniu európskej integrácie. Autori vyzdvihujú štyri pojmy ku ktorým sa očakávajú reakcie zo strany kresťanov: sekularizmus, individualizmus, slobodný trh a národný štát. Interpretácie všetkých týchto základných pojmov je zdrojom viacerých interpretácií a videní. Každý je tak zložitý že by si zaslúžil samostatnú konferenciu. (Kratochvíl Petr, Institute of International Relations Prague: The Roman Catholic Church and European Integration: A study on the limits of Schmitt´s political theology, SGIR Conference Stockholm, Sweden, 9-11/9/2010

The Catholic Political Theology of European Integration and the North-South relations,

IPSA-ECPR Joint Conference, Sao Paulo, 16-19 February 2011)

Teraz venujme pozornosť možným scenárom ďalšieho vývoja.

Vychádzajme z reálnych problémov členských štátov a možnosti ich výhodnejšieho riešenia v rámci širokého spoločenstva. Možný vývoj závisí od našej pripravenosti viesť dialóg s najmä liberálnymi smermi a dosiahnuť spoločnú platformu

pre vyššie uvedené štyri piliere na ktorých stojí celá spoločná stavba. Každý z týchto nosníkov je sám o sebe zložitý problém v analýze a v interpretácií. Ide o pochopenie reality, skutočných problémov a nachádzanie ich riešení. Kresťanský postoj je jednoznačný. Hovorí o veľkej úlohe náboženstva pre formovanie celostného človeka a vytváranie vhodných medziľudských vzťahov v spoločnosti. To platí i v širšej perspektíve spoločných záujmov štátov a ich spolupráce. Odpovede na otázku moci a suverénnosti sú iné u kresťanov a iné u ateistických liberálov alebo marxistov.

Prvý model ostáva v terajšom videní účasti veriacich v zastúpení v politickom živote tak vlastnej krajiny, ako i v európskych štruktúrach čisto v demokratickom prístupe moci hlasov, teda výsledku volieb – masarykovské " kresťania toľko priestoru budú mať, koľko si ho vydobyjú".

Druhý model sa už rysuje v európskom kontexte. Sekularizácia sa historicky vymedzovala voči Cirkvi (európsky laicizmus). Ale v posledných rokoch sa zaznamenali veľké - sľubné udalosti, ktoré môžu byť príznakom jedného z možných modelov "zdravej" sekularizácie, ktorá si uvedomuje svoje nedostatky a víta úlohu náboženstva v spoločnosti (debata Habermas-Ratzinger, návšteva prezidenta Sarkozyho vo Vatikáne a jeho téza pozitívnej sekularizácie). Toto je sľubný prísľub modelu Európy ktorý by bol modelom spolupráce, a nie hľadania nepriateľov.

Tretí model, ktorý poznáme z pôsobenia totalitárnych ateistických síl, ktoré či otvorene, alebo skryto počítali so zánikom náboženských podnetov a myslenia ľudí. Hoci tento model je málo pravdepodobný, je treba vidieť i pokusy o využívanie dominantného postavenia v masmédiach, v kultúre, v politike presadzovania "náboženstva" politickej korektnosti a diktatúry väčšiny.

Je ešte jeden model, ktorý by mohol sa vrátiť ku prirodzenému zákonu a konfesionálnej forme, hoci to sa nikto neodváži otvorene povedať – pri zhodnotení nebezpečenstiev a rizík ktoré hrozia z rastúceho iracionalizmu a nihilizmu, pri hrozbách z iných častí sveta (Kozinski).

Jednou z dôležitých úloh cirkví je formovanie ľudí nielen pre vnímanie transcendenta, pevnej viery že jestvujú isté nemenné pravdy a zásady, ktoré sú dané človekovi a ktoré v čase sú pevné. Európa musí si byť vedomá svojej kresťanskej identity, troch koreňov svojej kultúry – Jeruzalemu, Atén a Ríma. Európania musia byť hrdí na svoju minulosť, civilizáciu postavenú na uznávaní dôstojnosti každej osoby – teda aj otrokov a Indiánov v Amerike (Las Casas), na pokus priniesť nové formy spoločenského života medzi Indiánmi Guarani v Misiones v Paraguai ...

Táto dôstojnosť vychádza len z kresťanskej viery v transcendentného Boha, ktorý je osobný a zaručuje môj osobný vzťah a dávajúci mi meno. Tu je dôležité vedieť prenášať pevnú vieru mládeži v rodinách – osobným životom, príkladom ako i v účinných školách a seminároch.

Jednou z výhod spoločného postupu je zjednotenie vízií, postupov, procedúr. Jednou zo základných procedúr je kontrola a preverovanie na neutrálnej objektívnej báze. Jedine takým prístupom je možné vytvárať dôveru a otvorenosť, ktoré sú základom pre zvyšovanie a posilňovanie ľudského kapitálu, vytváranie prostredia pre zvyšovanie politickej kultúry, tak dôležité pre správne fungovanie demokracie. Naše spoločenstvá musia byť pripravené pre preberanie zodpovednosti a riešenia nie ľahkých úloh. Preto ľudia musia byť formovaní a na úrovni rozpoznávať čo je potrebné.

Vidíme, že budovanie spoločnej Európy je dlhodobý proces, ktorý si vyžaduje pripravených ľudí. Občianska vojna ktorá podľa mňa neustále viac alebo menej sa aktivuje nás núti aby sme zaujímali jednoznačné postoje. Musíme si urobiť jasno s totalitárnymi ideológiami marxistického dialektického ateizmu, ako i s liberálnymi smermi, ktoré vyúsťujú do morálneho relativizmu a nihilizmu. Sú myslitelia, že jediná možná záchrana pred kultúrou ničoty a smrti je návrat k prirodzenému zákonu.

Teda buduje sa spoločná Európa postavená na modeli homo oeconomicus . Po rokoch konjunktúry došla recesia, kríza celosvetového ekonomického systému. A tak nadšenie z niečoho čo zabezpečí trvalý rast celého systému a každého jej člena sa spochybnilo – pozrime sa na situáciu v Grécku, alebo Írsku. Málo ľudí si uvedomuje, že väčší ekonomický systém nebude stabilnejší a istejší ak jednotliví členovia nebudú postavení na všeobecnom uznaní základných kresťanských hodnôt ako sú zodpovednosť, predvídavosť, pripravenosť , spojených s aktivizmom a uvedomením si svojej úlohy a povolania každého člena spoločenstva. Ale my musíme svedčiť, že systém nemôže byť postavený len na jednom aspekte – na ekonomickom základe, tak ako to videli a propagovali komunistickí marxisti. Pretože "človek nie je živý len chlebom". Žiaľ postmoderná globalizovaná spoločnosť, najmä mladí ľudia, sú ovplyvňovaní kultúrou ničoty, či anti-kultúrou. Komunistom sa podarilo vyradiť strednú vrstvu, podnikateľov. Človek nemôže byť videný len v jednom rozmere. To je naša úloha neustále zdôrazňovať v každodennom živote. J. Habermas vidí situáciu tak, že len sen môže spasiť spoločnú Európu.

(Habermas J., Jedine sen môže spasiť Európu, La Repubblica, 9. jún 2005, http://italy.peacelink.org/europace/articles/art_11541.html)

Budovanie spoločnej Európy akoby sa zabrzdilo. Konštatujú sa jestvujúce zložité byrokratické postupy, ale najmä nedostatok presvedčivej vízie k čomu by táto mala smerovať. Jestvujú koncepcie cieľov, ale rovnako i nezmieriteľné tábory protivníkov týchto cieľov. Potrebné je hľadať osobnosti, ktorí sú schopní prebrať zodpovednosť a rizika budovania niečoho, čo by bolo trvalé a na čo by sme boli hrdí my, ako i tí čo prídu po nás. Ako sa pohnúť ?

Veľký britský historik Paul Johnson hovorí o týchto slabostiach spoločnej Európy:

...nič nerobiť príliš zoširoka, príliš rýchlo a nič nepreháňať. Monnet hovoril o prebyrokratizácii, ktorá vedie k totalitárnemu ovládaniu. Stavať treba na anglosaskom individualizme. Treba bojovať s antiamerikanizmom. Národné ekonomické systémy musia byť riadené ku "konvergencii" do istého zodpovedného podnikateľského systému, ktorý dáva plný priestor novosti, neobyčajnosti, excentričnosti, nekonformnosti, tvorivosti... V Európe panuje neznesiteľný materializmus vládnucej vízie. Európe treba dať intelektuálny obsah. Treba posilňovať dedičstvo veľkých Európanov ako sú Akvinský, Luther, Kalvín, ale aj Galileo, Descartes, Newton, Einstein. Robert Schumann sa často odvolával na Kanta, sv. Tomáša Mora, básnikov ako Dante, Shakespeare, Schiller, Valéry a mnohí ďalší. Títo vytvárali "dušu" Európy. O nej musíme snívať, aby sme dostali skutočne živý organizmus, schopný rozvoja a obrany pred stagnáciou a rozkladom.

(Paul Johnson, What Europe Really Needs. The Continent has turned its back on both the past and the future. The Wall Street Journal, 17. jún 2005)

Profesor Kupchan je kritickejší. Hovorí o pomalom zomieraní projektu zjednotenej Európy z dôvodu zotrvávania na partikulárnom národnom záujme, ktoré v situácii nevyriešených ekonomických otázok, rovnako ako i právnom a ústavnom postavení zaťažuje celý postup nie sú v stave vyrovnávať napätia tak vo vnútri členských štátov (Belgicko), ako i susedské spory v hraničných oblastiach.

(Kupchan Charles, Washington Post, August 29, 2010

http://www.cfr.org/europerussia/nationalism-rises-european-union-fall/p22856)

Vytváraná tvár novej Európy je daná pluralizmom. Sú tu ľudia stotožňujúci sa hlavne s vládnucim liberalizmom, rôznymi formami dialektického materializmu v socialistických formách, kresťania rôznych smerov katolíckeho, protestantského a pravoslávneho smeru. Teda sme prítomní tam kde sa jedná, rokuje, vytyčujú smery ďalšieho napredovania. Aké to budú smery? Budú pre nás prijateľné i vzhľadom na demografickú realitu a príliv migrantov z celého sveta? Všetko záleží len na nás ako budeme pripravení vnímať skutočnosti, rozpoznať znaky času a nachádzať účinné riešenia problémov tak dneška ako i predchádzať tým ktoré sú skryté. Pretože šanca prospieva len pripraveným.

Po ťažkej dobe krvavých katastrof v Európe XX. storočia nastúpili sme na úspešnú cestu budovania spoločného domu Európskej únie. Tento sa začal budovať s cieľom odvrátiť tradičné spory a nedorozumenia, ktoré boli príčinou vojenských zrážok v dejinách. Na začiatku to boli nádeje rýchleho zbavenia sa rán a jaziev, ktoré nám tieto zápasy uštedrili. Zabudli sme, že ich príčinou bol nástup totalitného bezbožného marxizmu – u nás vo forme dialektického ateizmu, ktorý okrem lacných hesiel o rozdávaní všetkého všetkým a hneď teraz zaviedol mnohé iné neduhy, ako je zničenie strednej triedy, s jej zdravým kritickým rozumom a tlmení krajných predstáv, zavedením rozšíreného pociťovania závisti a nedôvery voči úspešným, voči podnikaniu a preberaní osobnej zodpovednosti. Zavládla pasivita a malá sebadôvera. Základným znakom totalitárneho marxizmu je rozšírená nenávisť a hľadanie nepriateľov.

Katolícka cirkev má sformulované sociálne učenie a uvítala perspektívu budovania jednotnej Európy. Cirkev nie je zástancom žiadneho konkrétneho modelu politického režimu. Iste víta pokusy vytvárať pevnú základňu pre stabilitu, mier, pre plné osobné naplnenie každej osoby, ak vidia človeka v jeho plnosti a autentickosti. Ale má veľkú úlohu formovať jej členov pre správne vnímanie znakov času, základných kameňov sociálnej náuky tak aby vždy mali záujem o spoločné dobro.

Cirkev má úlohu stať pevne na svojich nemenných zásadách morálky, formovať sebavedomých a fundovaných ľudí – osobnosti, ktorí budú preberať ťažké problémy a výzvy doby, budú poznávať znaky časov, a prehliadnu i zákerné a skryté míny, ktoré nepriateľ neustále kladie a teší sa z podozrievania a nedôvery. Cirkev musí sa stať presvedčivá v hlásaní novej kresťanskej kultúry lásky: pretože rozpory nútia hľadať – hľadanie objavuje – objavy tešia – radosť spája.

Rovnako ako v podružných problémoch mnohorakosť, v zásadných jednota, ale nado všetkým láska.

IVAN VOJTAŠŠÁK

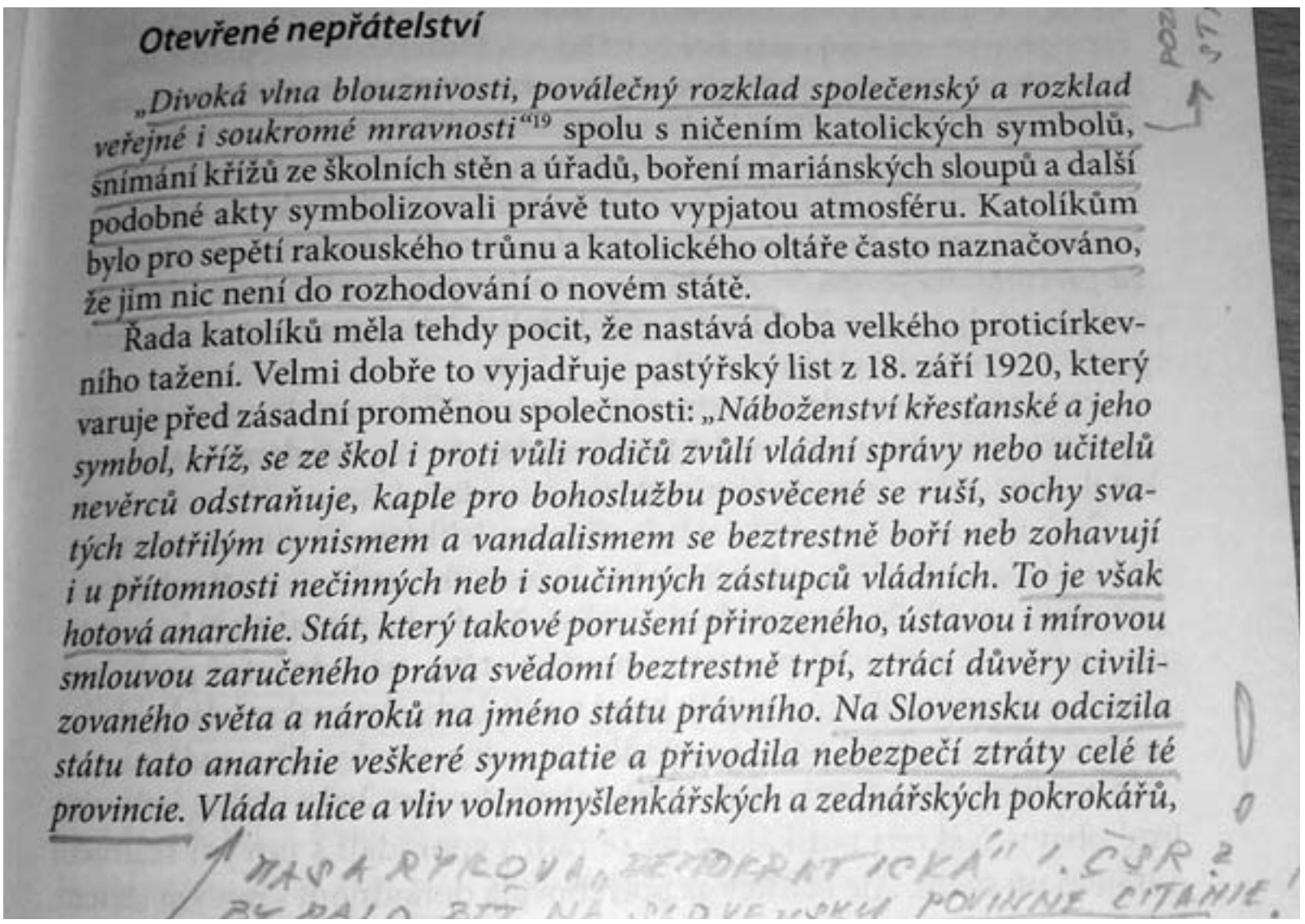

Otevřené nepřátelství

„Divoká vlna blouznivosti, poválečný rozklad společenský a rozklad veřejné i soukromé mravnosti“[19] spolu s ničením katolických symbolů, snímání křížů ze školních stěn a úřadů, boření mariánských sloupů a další podobné akty symbolizovali právě tuto vypjatou atmosféru. Katolíkům bylo pro sepětí rakouského trůnu a katolického oltáře často naznačováno, že jim nic není do rozhodování o novém státě.

Řada katolíků měla tehdy pocit, že nastává doba velkého proticírkevního tažení. Velmi dobře to vyjadřuje pastýřský list z 18. září 1920, který varuje před zásadní proměnou společnosti: „*Náboženství křesťanské a jeho symbol, kříž, se ze škol i proti vůli rodičů zvůlí vládní správy nebo učitelů nevěrců odstraňuje, kaple pro bohoslužbu posvěcené se ruší, sochy svatých zlotřilým cynismem a vandalismem se beztrestně boří neb zohavují i u přítomnosti nečinných neb i součinných zástupců vládních. To je však hotová anarchie. Stát, který takové porušení přirozeného, ústavou i mírovou smlouvou zaručeného práva svědomí beztrestně trpí, ztrácí důvěry civilizovaného světa a nároků na jméno státu právního. Na Slovensku odcizila státu tato anarchie veškeré sympatie a přivodila nebezpečí ztráty celé té provincie. Vláda ulice a vliv volnomyšlenkářských a zednářských pokrokářů,*

DR. J. M. KIRSCHBAUM

Odnárodňovanie Slovákov pod komunizmom

Americkí Slováci sa zapísali do slovenských dejín v minulom a tomto storočí svojím bojom proti odnárodňovaniu Slovákov v Uhorsku. Pod heslom „Za tú našu slovenčinu“ zakladali spolky, robili veľkú kampaň proti maďarskému predsedovi vlády grófovi Appónyimu, keď navštívil Spojené štáty a obetovali mnoho za to, aby zastavili alebo aspoň spomalili odnárodňovanie Slovákov.

Založením Č-SR odnárodňovanie aj v skutočnosti prestalo, hoci boli pokusy z českej strany nanútiť Slovákom „československý jezyk,“ českú kultúru, ba chceli zo Slovákov urobiť aj „větev“ českého národa. Demokracia, ktorá sa rozšírila do strednej Európy a silné národné cítenie Slovákov prekazili tento pokus. Demokratický systém totiž dovolil opozíciu v parlamente, dovolil opozičné časopisy, a tak česká akcia vzbudila silnú slovenskú protiakciu, ktorá nielen zastavila odnárodňovanie, ale mala za následok aj silný nacionalizmus, ktorý dokonca priviedol späť mnohých národne vlažných Slovákov, vychovaných v maďarských školách. Slovenská reč sa preto nielen zachovala, ale Matica slovenská a mladá slovenská inteligencia ju tak zdokonalili, že sa nielen svojou krásou, ale aj svojím vedeckým prepracovaním vyrovnala iným vyspelým kultúrnym jazykom. Okrem rečového odnárodňovania bolo sa možné brániť aj proti kultúrnemu odnárodňovaniu a hospodárskemu vykorisťovaniu tým, že bola dovolená opozícia.

Od roku 1945 sa situácia na Slovensku podstatne zmenila. A to najmä po roku 1948. Státisíce Slovákov z krajov zničených vojnou bolo zlákaných do územia, z ktorého Praha vyhnala sudetských Nemcov, na južné Slovensko boli presídlení „Slováci“ z Maďarska a na východnom Slovensku komunisti dali voľnú ruku ukrajinskej iredente.

Ako sme sa od roku 1968 dozvedeli z časopisov vydaných na Slovensku: „Matičné čítanie,“ „Nové slovo,“ „Smena,“ „Kultúrny život“ a iné, viac ako 400 000 Slovákov v Česku sa stalo predmetom rýchleho odnárodňovania, keďže nemali ani svojich škôl, ani organizácií, ani časopisov a školský systém aj tam, kde prípadne ľudové školy mali, prakticky nútil posielať deti do českých škôl, aby nemali potom ťažkosti v stredných a vyšších školách. Takže dokonca aj deti učiteľov v okolí Ostravy alebo v Sudetách posielali do českých škôl, aby im tak umožnili vzdelanie v stredných a vyšších školách.

Časopis Dr. Husáka „Nové slovo“ z 1. mája 1969 priniesol o tom zarážajúcu štatistiku. Podľa úradných priznaní bolo na českom pohraničí v tom čase 359 000 Slovákov. V skutočnosti sa však ráta s číslicou pol milióna a po jedenástich rokoch 26 percent z týchto ľudí sa už neprihlásilo za Slovákov.

Pokusy Matice slovenskej po roku 1968 zachrániť odnárodňovanie tohto pol milióna Slovákov sa nestretli s úspechom. V skutočnosti komunistický režim nepodnikol nič seriózne, aby sa situácia zmenila. Naopak, hospodárskou štruktúrou, v ktorej sa na Slovensku vyrábali hlavne polotovary, a mzdovou politikou, podľa ktorej platy v Česku a na Morave sú často o 20-30% vyššie, priťahujú sa ďalší a ďalší Slováci do Česka, kde sú vystavení rapídnemu odnárodňovaniu.

Nádeje, že Dr. Husák, ktorého aj Česi prijali ako nacionalistu, túto situáciu zmení, sa zatiaľ, žiaľbohu, neuskutočnili. Pre Husáka vytvorili v Prahe takú situáciu, že mu nezostalo iné, ako vrhnúť sa do náručia Brežneva, aby sa udržal pri moci, ak chce zachrániť pre Slovákov aspoň minimum možností brániť sa proti hospodárskemu, politickému a kultúrnemu tlaku Prahy. Odnárodňovanie pol milióna Slovákov v štáte, ktorý mal podporovať národný rast Slovákov, stáva sa tak neodvrátiteľným faktom.

ODNÁRODŇOVANIE SLOVÁKOV NA JUŽNOM SLOVENSKU

Táto skutočnosť je tým ponižujúcejšia, že kým maďarská menšina na Slovensku má nielen školstvo každého druhu a pomerné zastúpenie v rozličných úradoch a kultúrnych ustanovizniach, slovenská menšina v „historických zemiach“ za celé štvrťstoročie nemala nijakých práv, ani tých, ktoré aj medzinárodné dohody zaručujú menšinám. Z hľadiska slovenského je to dokonca ešte smutnejšia situácia. Komunistická strana za doby Širokého dávala také privilégiá maďarskej menšine na južnom Slovensku, že v miešaných maďarsko-slovenských obciach Slováci boli prinútení posielať svoje deti do maďarských škôl, v obecných zastupiteľstvách nemali hlasu, a tak odtekala znovu slovenská krv aj na samotnom slovenskom území.

„Matičné čítanie“ z pera Daňa Okáliho prinieslo o tomto správy, podľa ktorých život Slovákov na južnom Slovensku je v horšom položení, ako keď Slovensko bolo ešte časťou Uhorska a nad Slovákmi vládla Budapešť. Čo je pritom tragické, je to, že súčasný režim na Slovensku ani v otázke počešťovania, ani v otázke maďarizácie nepodniká nijaké kroky, aby slovenská krv neodtekala a neobohacovala iné národy.

Rozhovory s ľuďmi, ktorí prídu zo Slovenska, by naznačovali, že si tento problém doma dokonca ani neuvedomujú, prípadne neprikladajú mu žiadnu váhu, hoci pre malé národy, ako sú Slováci, stratiť pol milióna ľudí za 30 rokov je obrovská strata. A keď porovnáme štatistiku za Maďarska, zistíme, že tak rapídne sa Slováci neodnárodňovali ani počas Uhorska. Ten fakt, že sa dokonca odnárodňuje aj na samom Slovensku, je tragickou skutočnosťou a je to azda jediný prípad v Európe, že príslušníci národa sa odnárodňujú na vlastnom území vtedy, keď mu vládnu vlastní ľudia.

ODNÁRODŇOVANIE SLOVÁKOV NA VÝCHODNOM SLOVENSKU

Obraz odnárodňovania Slovákov pod komunizmom vyzerá ešte horšie, keď vezmeme do úvahy aj pokusy ukrajinských komunistov o odnárodnenie slovenských gréckokatolíkov na východnom Slovensku, hoci aj podľa komunistických štatistík je na Slovensku nie viac ako 37 000 osôb, ktoré sa hlásia za Ukrajincov, prípadne Rusínov. Komunistický režim dovolil zriaďovať ukrajinské školy aj v dedinách, kde ani deti, ani rodičia ukrajinsky nerozumeli. Okrem toho pre túto menšinu vystavili stredné školstvo a učiteľské ústavy, režim im umožnil vydávať množstvo časopisov a kníh a tak vytvoriť pre Slovensko ďalší problém.

Prirodzene, v Amerike Ukrajinci, ktorí Slovensko nepoznajú, predstavujú problém opačne. No aj kniha Ukrajinca Bajcura „Ukrajinská otázka na Slovensku“ jasne ukazuje, že hŕstka ukrajinských intelektuálov za pomoci komunistickej strany a pod ochranou Moskvy v päťdesiatych rokoch začala rozvetvenú akciu, ktorej cieľom bolo odnárodňovanie východoslovenských krajov.

Nanútenie ortodoxie slovenským gréckokatolíkom, v čom vedúcu rolu hral aj bývalý vyslanec Prahy vo Washingtone Roháľ-Ilkiv, bolo jednou z metód, ako východné Slovensko odnárodniť. Školy, najmä ľudové, vo východoslovenských dedinách boli druhým prostriedkom. Tlač a dovolávanie sa Moskvy mali psychologicky pôsobiť na slovenské obyvateľstvo, aby sa akcia ukrajinských aparátčikov darila. Hoci režim napomáhal odnárodňovaniu na východnom Slovensku, tieto pokusy sa nestretli s úspechom. Pri sčítaní ľudu na východnom Slovensku sa dne hlási pomerne viac osôb za Slovákov ako po vojne. V slovenských dedinách, ktorým nanútili ukrajinské školy, rodičia sa vzopreli proti tomu a vynútili si slovenské školy a veľká časť gréckokatolíckeho kléru si uvedomila svoju národnú povinnosť a drží so svojím ľudom, ako v krušných časoch vždy držali rímskokatolícki alebo evanjelickí kňazi.

BOJ PROTI ODNÁRODŇOVANIU

V Česku a na južnom Slovensku Slováci sami si však nemôžu pomôcť. Tu by sa žiadala ochrana slovenskej vlády a zaručenie menšinových práv pol miliónu Slovákom v Českej socialistickej republike. V súčasnej situácii bratislavská vlády takéto zákroky neurobila, lebo si príliš uvedomuje svoju odvislosť od komunistickej strany, ktorej centrom je Praha. Preto tak ako za Maďarska, Slováci v Amerike a v ostatných krajinách slobodného sveta majú mravnú povinnosť začať znovu boj „za tú našu slovenčinu,“ boj proti odnárodňovaniu Slovákov na ich vlastnom území a v štáte, ktorý má byť aj štátom Slovákov. Odnárodňovanie je jedným z najtrpkejších slov v slovenskej reči. Vyvoláva ono spomienky na viac ako 100 rokov odtoku slovenskej krvi, prenasledovania, ponižovania a zdecimovania Slovákov na jeden z najmenších národov, hoci mal predpoklady patriť medzi národy aspoň strednej veľkosti v Európe. Ak sa proti novému odnárodňovaniu nevie postaviť vláda v Bratislave, zostáva mravnou povinnosťou Slovákov v zahraničí, aby na tento problém upozorňovali, a to aj medzinárodné organizácie, ktoré majú na starosti ochranu menšín.

Splnia slovenské organizácie v Amerike túto úlohu tak, ako ju plnili na začiatku tohto storočia?

Zdroj:
KALENDÁR JEDNOTA 1980

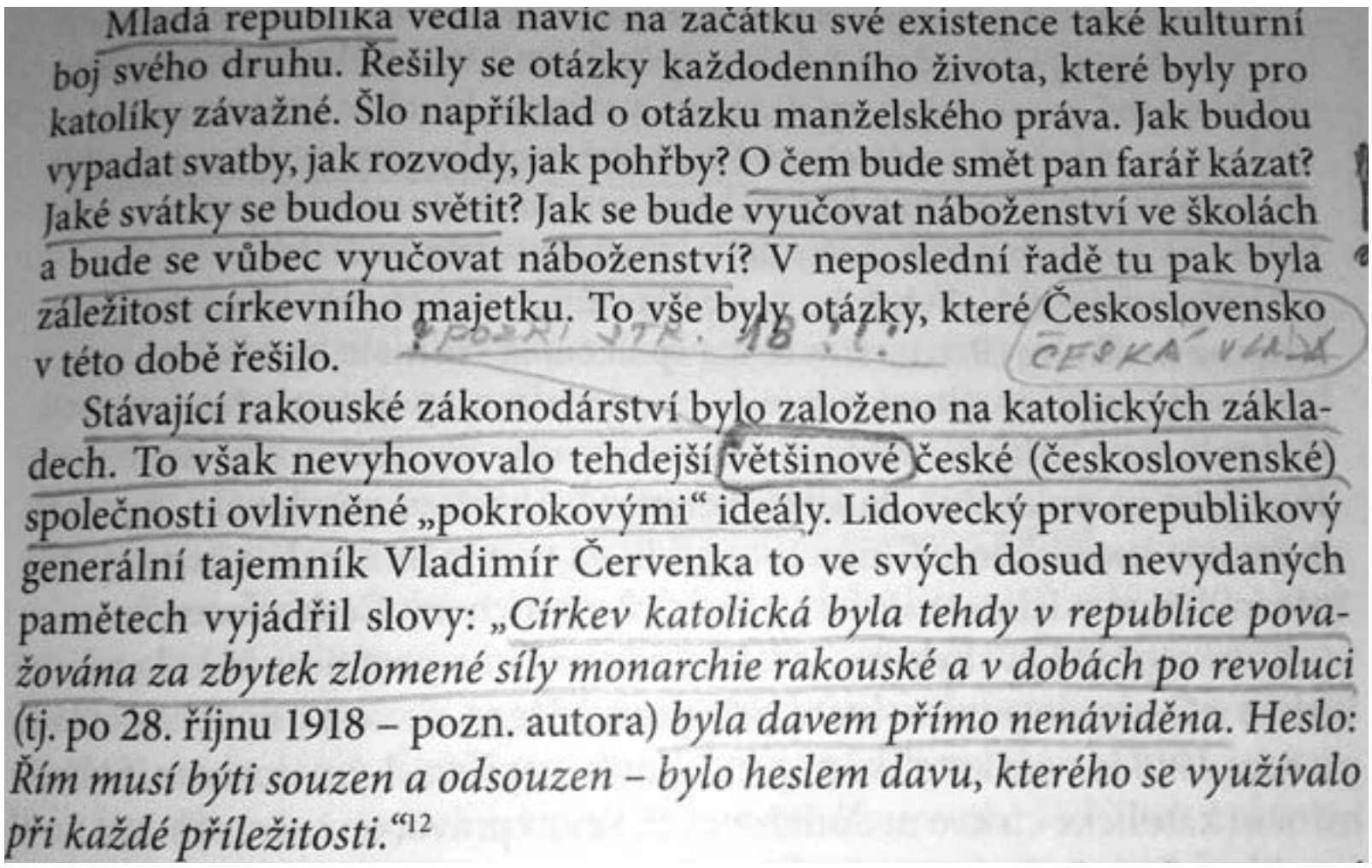

Mladá republika vedla navíc na začátku své existence také kulturní boj svého druhu. Řešily se otázky každodenního života, které byly pro katolíky závažné. Šlo například o otázku manželského práva. Jak budou vypadat svatby, jak rozvody, jak pohřby? O čem bude smět pan farář kázat? Jaké svátky se budou světit? Jak se bude vyučovat náboženství ve školách a bude se vůbec vyučovat náboženství? V neposlední řadě tu pak byla záležitost církevního majetku. To vše byly otázky, které Československo v této době řešilo.

Stávající rakouské zákonodárství bylo založeno na katolických základech. To však nevyhovovalo tehdejší většinové české (československé) společnosti ovlivněné „pokrokovými“ ideály. Lidovecký prvorepublikový generální tajemník Vladimír Červenka to ve svých dosud nevydaných pamětech vyjádřil slovy: „*Církev katolická byla tehdy v republice považována za zbytek zlomené síly monarchie rakouské a v dobách po revoluci* (tj. po 28. říjnu 1918 – pozn. autora) *byla davem přímo nenáviděna. Heslo: Řím musí býti souzen a odsouzen – bylo heslem davu, kterého se využívalo při každé příležitosti.*“[12]

Z knihy Antona Hruboňa: MSGr. ThDr. Ján Ferenčík (1880-1950). Ústav pamäti národa

Hlboko ľudské, prenikajúce do duše. Navracajúce život do bytostí ubitých kladivom besniaceho liberalizmu. Rekonštruujúce zrúcaný hodnotový systém. Pozdvihujúce človeka k jeho najlepšiemu JA. Spytujúce svedomie a povzbudzujúce k aktívnym postojom, k osobnej účasti v spoločenskom živote – také sú jedinečné eseje Nikitu Michalkova z jeho knihy Vyháňač besov – Besogon.

Besogon je cyklus autorských televíznych relácií, ktorých obsah poznajú aj diváci na Slovensku, žiaľ, len z ruskej stanice Rossija 24 alebo z YouTube. Pritom práve takéto relácie by mala prinášať verejnoprávna RTVS. Sú živou vodou pre naše vyprahnuté duše. Aj mne osobne Nikita Michalkov svojimi reláciami vrátil ľudský rozmer, ktorý sa z človeka začína vytrácať, keď je dennodenne bombardovaný brutálnymi správami, negativizmom a haštrerením všetkých so všetkými v svetovom i domácom meradle.

Relácie Nikitu Michalkova sú vo svojej podstate hlboko ľudské eseje zostavené z autorových úvah a úryvkov z listov či článkov, aby sa ako celok vyjadrili k vážnemu spoločenskému problému. Autor v nich prezentuje hlboko morálny postoj a učí nás zvládať žiť v dnešných náročných časoch tak, aby nás hĺbka bahna, do ktorej nás zašliapli, prebudila k životu, k horlivej aktivite, k tvorivej účasti na spoločnom osude nášho štátu. Pretože tak má konať človek.

Nesmierne ma potešilo knižné vydanie Besogonu a vo Vydavateľstve Spolku slovenských spisovateľov sme vytvorili projekt, ktorý vďaka podpore Fondu na podporu umenia a Literárneho fondu práve uzrel svetlo sveta v podobe knihy Vyháňač besov. Je mi cťou, že som mohla preložiť toto skvelé dielo a dovoľujem si predstaviť ho čitateľom prostredníctvom dvoch ukážok, ktoré majú spoločného menovateľa: učia nás k vzájomnej láske a pochopeniu, hľadaniu súladu a odmietaniu rozoštvávania. Je naozaj čas, aby sme sa všetci, ktorí máme v srdci Slovensko, zjednotili vo svojej rôznorodosti a ochránili si našu vlasť pred burácajúcimi útokmi neprajníkov slovenskej štátnosti, nepriateľmi Slovanstva, kresťanstva, vlastenectva a tradičnej rodiny.

Prvá ukážka je z časti, v ktorej Michalkov predstavuje osobnosti, ktoré si váži. Vybrala som Turoverovu báseň Súdruh a pár slov o básnikovi, ktorý predstavuje výnimočný vklad do ruskej kultúry. Báseň nás učí utíšiť vzájomný boj a spolu brániť hodnoty, ktoré nás spájajú, svoj domov a štát.

Druhá ukážka je esej o známych udalostiach v Paríži. Získava na aktuálnosti vraždami novinárov. Tiež nás učí zachovať spoločenský pokoj, pretože náš skutočný nepriateľ sa nachádza inde, než nám podsúvajú, keď štvú jedných proti druhým. Brániť sa voči nemu musíme ruka v ruke. Esej má aj vzácny rozmer vyzývajúci k uvážlivej náboženskej tolerantnosti – aby sme nenávisť za politické rozhodnutia nevylievali na blížnych. Aby sme chápali autorov provokácií, ich ciele a nestali sa poslušnými bábkami v cudzích rukách.

Iva Vranská Rojková

NIKITA MICHALKOV

V prvej línii stojí (alebo padá) človek

KOZÁCKY BÁSNIK
NIKOLAJ TUROVEROV

Toto meno odhalil pre súčasných ruských čitateľov Ruský fond kultúry. Prvá kniha Nikolaja Turoverova ... uzrela svetlo sveta v Rusku v roku 1999. ... Vtedy ... som napísal:

S pohnutím a radosťou vám predstavujem knihu veršov a prózy jedného z najvýznamnejších ruských básnikov 20. storočia Nikolaja Nikolajeviča Turoverova. Jeho meno bolo dlhé roky zakázané. Človek, ktorého verše si ručne prepisovali tisíce ľudí, básnik, ktorý dokázal vyjadriť tragédiu miliónov ruských účastníkov Bieleho hnutia a všetku ťažobu núteného vyhnanstva, bol vo svojej vlasti, ktorú tak miloval, takmer neznámy. ...

K čomu dospel Turoverov v roku 1944?

Hrmela svetová vojna. Nikto z priateľov Turoverova, ani on sám, nešiel bojovať s Červenou armádou. Došlo k prerodu, keď udalosti spred dvadsiatich rokov nadobudli iný význam. A poet dospieva k pochopeniu toho, že krv všetkých bratov, bielych aj červených, ruská krv preliata v občianskej vojne, sa preliala nezmyselne. Obete sa ukázali zbytočné.

Mimoriadne ostro to cítiť v básni Súdruh:

Prehorí vatra, jej iskry zhasnú –
Veď zem potrebuje chladný popol.
Nik netrúfne si pripomenúť strašnú
Zlobu vtedy panujúcu vôkol.
Nie mukami, utrpením a krvou –
No najtrpkejšou stratou strát:
Bratskou láskou sme zaplatili prvou,
Ty i ja – neznámy môj brat.
Ty nepriateľ môj, prezývaný – súdruh,
Iste sme sa s tebou stretli neraz.
Mňa Hospodin spasil v hodinu súdnu,
A či Pán Boh nespasil aj teba?
Hospodina ruka chránila oboch,
Keď celý v krvi skĺzol som nadol,
púšťajúc uzdu, cítiac smrti smútok,
A ty si v krvi na lúku padol.
Vtedy sme asi čosi nevideli,
Hľaď, aby sme to neprehliadli zas:
Azda nie preto ostali sme celí,
Aby sme spolu umreli za vlasť?

JA NIE SOM CHARLIE!
(krátené)

Keď som sa dozvedel o udalosti, ktorá 7. januára 2015 znepokojila svet – o strieľačke v redakcii francúzskeho satirického žurnálu Charlie Hebdo, premkol ma zvláštny pocit...

Povedal by som – rôznopolárny. Z jednej strany je, prirodzene, strašné, keď do redakcie vtrhnú ľudia so samopalmi a zabíjajú iných ľudí. To nemožno ospravedlniť. Je to smrteľný hriech. Na druhej strane sa vo mne vytvára otázka: a prečo sa to stalo? Čo prinútilo tých ľudí vziať do rúk samopaly?

Zdá sa mi, že najväčším problémom dneška je zmena svetonázorových pólov. Je to otázka rozdielnych štandardov. Je to otázka oddelenia hlavného, dôležitého a nedôležitého. Prečo sa jedna udalosť v jednom štáte nazýva svetovou tragédiou a iné udalosti v iných štátoch, nemenej strašné a krvavé, sa púšťajú jedným uchom dnu a druhým von, nepočuť o nich a neposudzujú sa. Akoby ich ani nebolo.

Dvojité štandardy... Pripomeniem, že satirický časopis Charlie Hebdo uzrel svetlo sveta po tom, čo v roku 1970 zatvorili jeho predchodcu, časopis L´Hebdo Hara Kiri, na základe špeciálneho nariadenia ministra vnútorných vecí Francúzska – za urážku pamiatky Charla de Gaulla, ktorý práve umrel. Vtedy Hara Kiri zareagoval na smrť prezidenta Francúzska odporne cynickou a netaktnou obálkou.

A teraz sa započúvajme do znepokojeného, pulzujúceho hlasu lotyšského novinára Jurija Alexejeva, ktorý v replike Odmena si našla hrdinov... písal, čo sa udialo 7. januára 2015 v redakcii časopisu Charlie Hebdo:

Prišli chýry o vystrieľaní redakcie francúzskeho humoristického časopisíku moslimskými bojovníkmi. Reakcia civilizovaného sveta ohromuje. Čo je najsmutnejšie, bratia, je reakcia najodpornejšia z možných.

Po prvé. Európska tlač svorne publikuje obrázky, za ktoré zastrelili francúzskych humoristov. Pod heslom „Slobodu slova nezabiješ“. Videli ste tie obrázky?.. Sú to análne výtvory – akoby Svätá Trojica. Tak francúzski bojovníci za slobodu slova zobrazili Boha Otca, Boha Syna a Boha Ducha Svätého. Karikatúry na moslimské svätyne nie sú o nič menej zvrátené. Za akú slobodu slova sa to máme biť do poslednej kvapky krvi? Či nemám pravdu?

Po druhé. To najvážnejšie. Z týchto mladých mužov teraz progresívna časť ľudstva srdcervúco modeluje mučeníkov za pravdu. Už ich takmer kanonizovali.

Ľudia, zapnite mozog! ... Veď kedysi žili ľudia tisíce rokov, modlili sa k rôznym bohom, zo striedavým úspechom, no predsa len žili.

A tu sa objaví nejaký okiadzač, ktorý začína štuchať v brlohu do zvera palicou, budiť ho, besniť, dráždiť zvera. Pritom sám okiadzač sa nachádza v bezpečí, aspoň si to myslí, ďaleko od zvera. Ba ešte pod dozorom osobnej ochranky...

Som kritický, cynický a vôbec nie religiózny človek. No mám svoje zraniteľné body. Ak sa niekto pokúsi hanobiť hrob mojej matky, tiež sa mi pred očami roztancujú krvavé kruhy. V tom momente nie je dobré dávať mi do rúk samopal Kalašnikova. Každého z nás možno zmeniť na zvera, ak sa posnažíme...

A po tretie: týchto análnych vtipkárov všetci nevedno prečo nazývajú žurnalistami. Dovoľte mi spýtať sa – a za čo? Žurnalista nepochádza zo slova žurnál. Pornografisti a ich modely vôbec nie sú žurnalisti. Azda ste to nevedeli? Tak to teda vysvetlím: žurnalisti, to sú tí, ktorí chodia s kamerami po Iraku, po Sýrii, po Líbyi, keď im nad hlavami hviždia guľky.

Mimochodom, viete, koľko skutočných žurnalistov zahynulo v tomto roku? Podľa údajov celosvetovej žurnalistickej korporácie Press Emblem Campaign – 128. A čo sa stalo? „Progresívne ľudstvo“ azda vyšlo na demonštráciu? Žiadalo vyšetrovanie a potrestanie vrahov? Figu borovú! Na týchto SKUTOČNÝCH žurnalistov si ani len nespomenulo. ...

Aj seba zaraďujem do žurnalistického cechu. Považujem toto pomenovanie za veľkú česť... Hoci... kritériá hodnotenia sa na svete prudko menia... Ideálom krásy sa stáva chonchitovské poprsie, ideálom humanizmu – nacisti, ideálom politiky Jeany Psakiové, ideálom boja za práva človeka –pussi rijoty, ideálom demokracie – majdany a ideálom žurnalistiky – klauni pornografisti.

Čo sa deje ďalej?

A ďalej dochádza k nevídanej konsolidácii ľudí okolo tejto udalosti. Zhromažďujú sa milióny ľudí, berú do rúk ručne vyrobený plagátik – veľký alebo malý – s nápisom: „Ja som Charlie“. A pochodujú spolu s politikmi, najdôležitejšími osobami Francúzska a iných európskych štátov po Paríži. V iných mestách vidno taký istý obrázok. Čosi tu nesedí... Dobre. Sme proti tomu, aby zabíjali žurnalistov. No vychádza to tak, že sa v jednom pohári zmiešava boj proti teroru a možnosť poškvrniť svätyňu. Len tak z ničoho nič, mimochodom, hanobiť náboženské cítenie miliónov ľudí, pošpiniť to, čo je pre nich sväté. Poďme oddeliť zrná od pliev. A nemýliť si jedno s druhým. Pretože ak to neurobíme, bude to vyzerať tak, že ak hovorím, že „som proti“ vražde dvanástich ľudí z redakcie Charlie Ebdo, tak sa automaticky stávam zástancom – som „za“ za to – že možno hanobiť svätyne miliónov ľudí, ktorí prináležia k inej národnosti, ktorí vyznávajú iné náboženstvo.

To je švindľovanie. Je to nesprávne. Je to nečestné.

Hľa, čo napísal na túto tému na svojej stránke režisér Jevgenij Griškovec:

Bolo mi to protivné. Bolo mi protivné pozerať sa, ako neschopný herec François Hollande s námahou skrýva radosť z toho, čo sa deje. 11. januára sa správal ako oslávenec, ako výpomocný herec, ktorému neočakávane pripravili veľkolepú benefíciu, a odrazu dostal šancu pobudnúť v centre pozornosti a možnosť zahrať si novú úlohu. Periodicky dokonca zabúdal vyjadrovať smútok. A ak ho vyjadroval, veľmi sa mu to nedarilo...

Dokonca aj jeho príhovor k národu pripomínal nezmyselný predvolebný príhovor, ktorý pozostával z hesiel a výziev, bez najmenšieho pokusu uvedomiť si, čo sa stalo, priznať si svoje chyby a bezprostrednú vinu za nehodnú vládu, za zahrávanie sa s islamisatmi tak vnútri štátu, ako aj za jeho hranicami, za slabosť a nekompetentnosť tajných služieb, za guláš v hlavách a rozvrat vo francúzskej spoločnosti, v ktorej ultrapravica naberá na sile a „blýska sa úspechmi“, a gay-parády sa konajú vo väčšom formáte než oslavy Dňa útoku na Bastilu.

Čakal som v taký deň a v takú hodinu od francúzskeho lídra čokoľvek, len nie patetickú hlúposť. Očakával som od neho to, čo my, naivní, tak očakávame od Európanov...

Veľmi presné postreh. Chápem, že vyvolá vlnu nevôle: Ako možno takto hovoriť o takej strašnej tragédii? Áno, stala sa tragédia. No ak sa to celé nerozoberie, a všetko sa zhrnie na jednu kopu, tak ja osobne sa nechcem ocitnúť medzi tými, čo držia plagát „Je suis Charlie“! Nechcem bojovať za právo chrapúnsky sa správať a robiť si posmech z toho, čo je pre mnohé národy a kultúry posvätné!

A čo sa začalo okolo toho všetkého diať? Kadečo.

Napríklad pán Chodorkovskij navrhol: na znak podpory a solidarity majú všetky masmédiá publikovať karikatúry na proroka Mohameda. Na znak solidarity v čom? V zločinnom chrapúnstve?! ...

Pozrite, čo o tom napísal protojerej Andrej Tkačov:

Chodorkovskij ako odpoveď na teroristický akt v Paríži vyzval všetky masmédiá, aby svorne publikovali karikatúry Mohameda. ... Podľa mňa je to buď „seriózne myslené slovo“ neseriózneho človeka, alebo vedomá provokácia zo strany človeka, ktorý tak miluje vlastný národ, že ho túži zaliať krvou.

Zhodnoťte však vo svetle toho, čo odznelo, vodcov liberalizmu. ...

Ak sa súčasný holobriadok vysmieva nejakému náboženstvu, tak vôbec nie preto, že vyznáva iné náboženstvo. Nevyznáva nijaké náboženstvo, idey svätosti a večného života v jeho vedomí chýbajú, preto sa všetkému vysmieva.

Pre obyvateľa plastelínového sveta nie je nič sväté, okrem pridanej hodnoty. Dokonca aj mamu a detí ľúbi len z inercie a viac len slovami, ak vôbec ľúbi. A jeho smiech nie je gogoľovský – nie liečivý, ale besovský – proti svätyniam a poniže pása.

Rusko je štát, kde je islam jedným z tradičných náboženstiev. Či to chcete alebo nie, je to tak. Dlh lásky a vzájomnej úcty zaväzuje Rusa aspoň trošku rozumieť islamu a v žiadnom prípade sa nad ním nechichotať

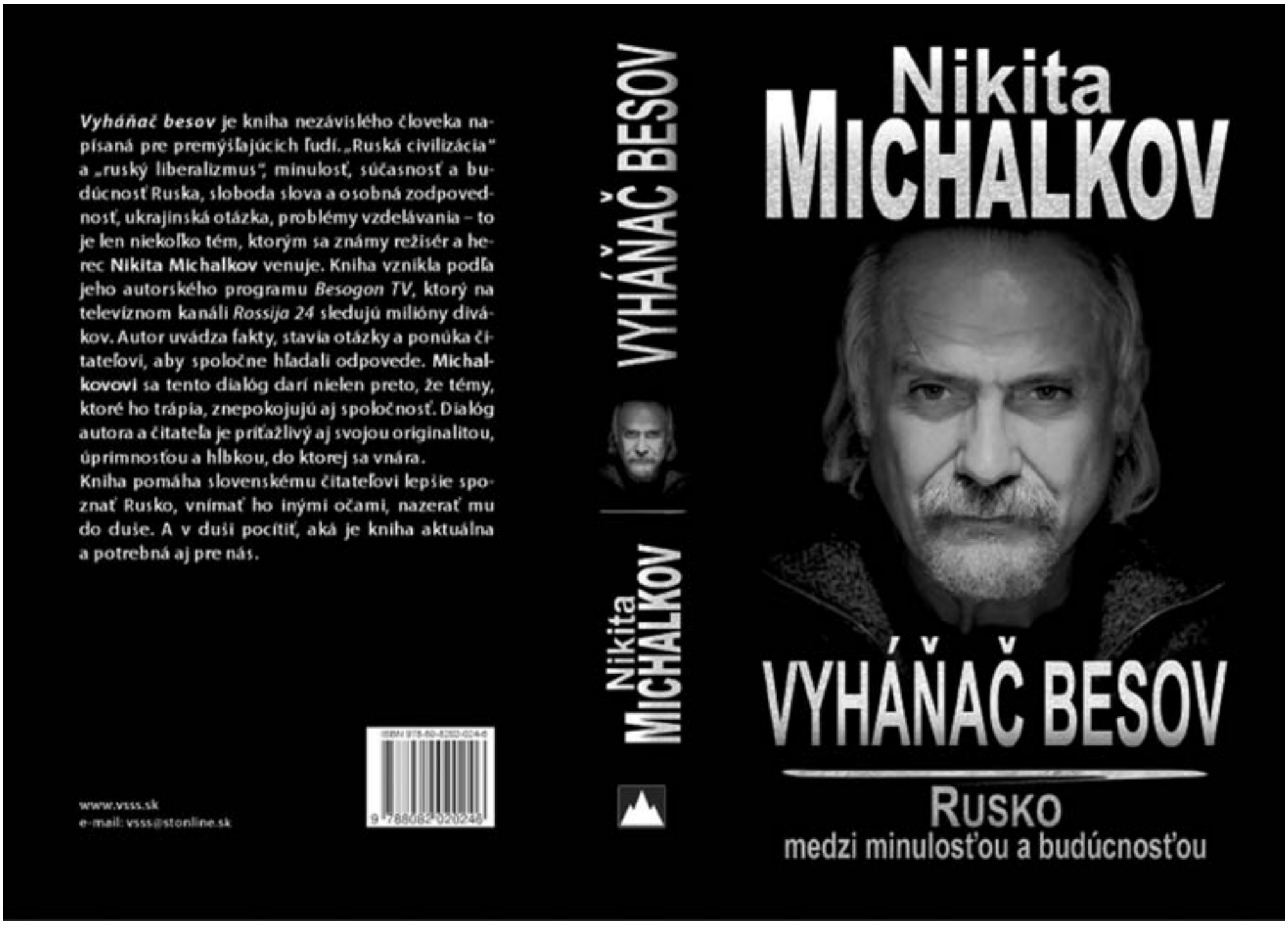

zvrhlým smiechom ateistu.

Uverte, kresťania, vašej viere uvážlivé poznanie islamu neuškodí. Dokonca obyčajná bádavosť zaväzuje informovať sa o základoch tohto, pre nás susedského, náboženstva a slušne sa správať k ľuďom, ktorí ho vyznávajú. Poznajú pôst, ponímanie modlitby a milosrdenstvo, čakajú Strašný Súd a dúfajú, že vstúpia do večnosti. Už pri tomto krátkom výpočte sú nám oveľa bližší než ateisti – satanisti – posmievači.

Vždy som hovoril, že nemeniac svoje náboženské presvedčenie, si máme vážiť vieru suseda-monoteistu. Ak za stenou žije religiózny žid, prísne dodržiavajúci sabat – v sobotu nepúšťaj nahlas hudbu a nevŕtaj do steny. Maj v úcte religiózny pokoj suseda. Uver – Boh ťa za to požehná.

Sused moslim – počas jeho pôstu v mesiaci Ramadan nejedz pred jeho očami a nevypekaj barbecue na spoločnom dvore, aby všade rozvoniaval. Maj v úcte prísnu zdržanlivosť človeka a nezvádzaj ho. Za takúto maličkosť v ňom nájdeš priateľa, a v deň nešťastia – pomocníka. Ak budeš postupovať inak – dostaneš to, čo zvyčajne dostávajú tí, čo sa posmievajú cudzej viere, pretože nemajú vlastnú.

To sú normálne pravidlá správania a spolužitia ľudí, ktorí vyznávajú rôzne viery, no žijú bok po boku na tesných kúskoch zeme.

Tak žili stáročia moslimi a kresťania Východu, pokiaľ tam nevliezli najprv križiaci, a potom novší kolonizátori. Tí rozkladajú zvyky, vsádzajú na protirečenia, rozdúchavajú požiare (celý Východ horí preto, lebo má kto rozdúvať oheň). ...

Chodorkovskij koná ako boľševik v oných časoch. ....

Snehovú kašu pod nohami chce vodca – bývalý väzeň zmeniť na krvavú kašu, rozoštvávajúc ľudí na kultúrnom a náboženskom základe.

Ruský človek musí byť nábožensky gramotný, úctivý k ľuďom iných kultúr, opatrný v úsudkoch o viere. Boh nás nepriviedol na svet nato, aby sme získavali nepriateľov, ale priateľov. ... Nemám nepriateľov medzi Uzbekmi a Tadžikmi, no Chodorkovskij chce, aby sa objavili. To znamená, že on sám je môj nepriateľ. Aj pre teba je nepriateľ. A s kým je kamarát, to vie len Mefistofeles.

A opäť – do akej miery sú rozdiely v súčasnom nazeraní na svet. Porozprávali mi takýto príbeh. Nejaký človek na akejsi konferencii, v kuloároch, nie v sále, vo foyer prezentoval Európanom fotografie – Donbas v ohni. Nikto na ne nechcel hľadieť. Prosto – nepozerali sa! Jeden si dokonca zakryl oči rukami! Presne tak ako sicílska mafia: nič nevidím, nič nepočujem, nič nikomu nepoviem. Prečo? Pretože ak uvidím, musím na to nejako zareagovať. A ako reagovať na pravdu? Lepšie je už nevšímať si rozbombardované domy v Donecku a Luhansku...

Je to infantilizmus tučnej a zbabelej Európy, ktorá sa v súčasnosti zmenila na americkú kolóniu. Nič nepočujú a nechcú počuť. Prežili posledných päťdesiat rokov pod jadrovým dáždnikom Spojených štátov amerických. Zhrčili sa do jedinej spoločnosti, predpokladajúc, že z dvadsiatich starcov vznikne jeden mládenec. A podarilo sa im vytvoriť hospic... Veľmi túžia, aby mal vykurované WC, aby tu boli k dispozícii mäkké papučky a aby podľa jedálneho lístka podávali raňajky, obed aj večeru. Zrazu bác – Paríž! A čo ďalej? Ja som Charlie! Sloboda slova! Veď máme slobodný štát, karikatúry publikujeme od sedemnásteho storočia. U nás je demokracia. A čo je pre vás demokracia, páni: povolenie hanobiť, alebo zákaz hanobenia? Tak sa už rozhodnite...

Demokratický infantilizmus privádza ku globálnej provokácii. To je strata schopnosti cítiť nebezpečenstvo, ktorá má byť prítomná, keď ponižujete a hanobíte iného človeka. Je to boj civilizácií, a nie prosto „akýchsi" Arabov s „nejakými" Európanmi. Pretučnená, prispaná Európa nevie, čo má robiť. Aj o tom hovoria (presnejšie – mlčia) všetci jej vodcovia. Je tam len jeden „muž", aj to je Merkelová. Všetci ostatní sú len oblak v nohaviciach. Nikto. Nič. Prázdno. Kto sú títo ľudia? Dodržia svoje slovo? Platí pre nich: „áno je áno" a „nie je nie"? Dokážu zodpovedať za svoje činy? Dokážu ochrániť svojich občanov? Dokážu urobiť poriadok v štáte? Nie! Chytajú sa a pridŕžajú jeden druhého, ani nie natoľko demonštrujúc solidaritu, ako skôr preto, aby sa po jednom nepostrácali. Solidaritu koho a čoho? A možno byť takým infantilným, že sa nespočítavajú riziká na ťah dopredu a nepredstavuje sa možnosť následkov a teroristických hrozieb, ak zastávaš právo publikovať karikatúry na moslimské svätyne?

Žiaľ, Európa už nie je vstave zrozumiteľne odpovedať na túto otázku.

Ivan Iľjin si myslel: „Žiť treba kvôli tomu, za čo možno i umrieť." Jednoducho a geniálne povedané. Ľudia vyznávajúci islam žijú pre to, za čo sú ochotní umrieť. Veria v to. Pre nich to nie sú prázdne slová. A oni aj umierajú. A milióny iných ľudí ich považujú za mučeníkov, vychádzajú na demonštrácie, oslavujú ich mená. Ak je to tak, potom odpovedzte: vy, tí, čo stojíte na druhej strane „dobra a zla", vy – ste pripravení umrieť za hnusné karikatúry, ktoré sami kreslíte? Ste pripravení, alebo nie? Ak áno, tak dostanete svoje; všetko bude podľa spravodlivosti...

A ešte jeden citát z článku Oľgy Tuchaninovej Bilancia roka: prekročili sme rubikon. Vyšlo to 30. decembra 2014 v časopise Názor (Vzgľad), oveľa skôr, než sa udiali krvavé udalosti v Paríži. No pozrite sa, ako sa jej myšlienky prepájajú s parížskou tragédiou, ako je všetko vo svete vzájomne prepojené:

Čo sa mňa týka, hlavnou udalosťou bola reakcia civilizovaných štátov na masaker v Odese. Prvý raz sme videli, že zabitie civilných ľudí sa v európskych štátoch stretlo s takou chladnou ľahostajnosťou. Západ pred tým prosto zatvoril oči. Udiala sa, podľa mňa, skutočná etická katastrofa. Všetko nekonečné nahromadenie slov o humanizme, o tolerancii, o práve človeka na slobodné vyjadrenie svojho názoru – všetko, na čom sa desaťročia budovala západná a liberálna propaganda, sa prepadlo do nejakej čiernej diery. Neostalo nič...

Tento otras – keď v pokojnom meste upaľujú ľudí, ktorí vyšli na pokojný protest, a potom ich dobíjajú palicami a nahrávajú to na smartfóny a videokamery – ostane s nami na desaťročia. Ďalej sa môžu udiať veci oveľa horšie, no základ bol položený práve v Odese. Tu sú obžalovaní všetci. Celé západné politikum, ktoré vyprovokovalo a financovalo štátny prevrat na Ukrajine. Všetci vedúci predstavitelia médií, ktorých vydania mávli rukou nad Odesou ako nad otravnou muchou. ...

Západný svet, ktorý sa v poslednom storočí takmer celkom zriekol kresťanstva, ukázal: Boha niet a všetko je dovolené.

Toto je najjasnejší príklad, ako selektívne a cynicky sa európsky svet stavia k tomu, čo sa vo svete deje. Toto sú naši. Toto je sloboda slova. A my ich obhajujeme a budeme obhajovať, nech by sa dialo čokoľvek. A tamto nie sú naši. To je akási Odesa... Nevedno, možnože podpálili sami seba. A vlastne – či ich vôbec upálili? Kto je tam vinný, to ešte treba vyjasniť... Prepáčte, no teraz mám prácu, majte sa pekne...

Zločinná pozícia. Presnejšie, zločinná absencia pozície. Dvojité štandardy, ktoré vedú k tomu, že ľudia prestávajú chápať, čo sa deje, a to najdôležitejšie – niesť zodpovednosť za to, čo sa deje. Európe a Amerike nebolo výhodné zbadať tragédiu v Odese. Ale bolo pre nich výhodné vidieť to, čo sa dialo v Paríži.

A to je, iste, práve to najstrašnejšie.

Dostali sme lekciu, ktorú, ako sa mi zdá, by si mali osvojiť všetci. Svet sa nedelí na bielučkých a čiernučkých. Bohom daný ľudský život je svätý. A ceniť si ho treba nezávisle od toho, kde sa deje tragédia – či v Paríži, či v Odese.

Preložila Iva Rojková

Odkaz slovenského velikána Andreja Žarnova

Výnimočné osobnosti sa nerodia každý deň a dokonca ani každý rok. V povedomí príslušníkov mnohých národov je spomienka na nich uchovávaná ako zrenička v oku, navyše stáva sa súčasťou školských osnov po tom, ako bola vystavená historicko-kritickej reflexii a idiograficky orientovanému diskurzu. V prípade mnohých osobností k takejto celospoločensky adresovanej názorovej katarzii ešte u nás nedošlo. Avšak i dejinný čas (chronos) má svoje vlastné a neúnavné tempo, sprevádzané spoločenskými udalosťami, aktuálnymi geopolitickými pohybmi, ktoré ho v konečnom dôsledku urýchľujú. Sami sme svedkami toho, o čom nebolo možné hovoriť a čo i len polemizovať pred 50-tymi rokmi, je možné dnes diskutovať a vyniesť na svetlo sveta.

Ak v súčasnosti v oblasti kultúry a najmä politiky viditeľne absentujú morálne autority, je o to viac spomienka na básnika a lekára Andreja Žarnova mimoriadne aktuálna a výpovedná.

Tento rok uplynie presne 115 rokov od jeho narodenia. Básnik Andrej Žarnov, zároveň lekár MUDr. František Šubík v jednej osobe, sa narodil 19. novembra 1903 v Kuklove na Záhorí. Zomrel v nútenom exile v Poughkeepsie v USA v roku 1982.

Spomeňme pri tejto príležitosti niektoré míľniky a udalosti z jeho života, ktoré umožnia definovať hodnotové posolstvo adresované nášmu slovenskému národu. Spomedzi nich vystupujú do popredia nasledujúce skutočnosti: priama konfrontácia básnika Andreja Žarnova s ideou čechoslovakizmu; štúdium medicíny so zameraním na patológiu; smrť syna Ivanka (1940); ako aj účasť na vyšetrovaní katynskej masakry v roku 1942.

Letmý pohľad na výber tém prepája Žarnovov súkromný život s verejným priestorom. Tak ako to už býva v živote velikánov národa, ku ktorým Andrej Žarnov bezpochyby patrí, je súkromný život akosi automaticky podriadený či skôr determinovaný verejnou, spoločensko-politickou činnosťou. Tento vzťah osudnej nadvlády verejného nad privátnym, platí v prípade Andreja Žarnova do samej krajnosti. Mimoriadna spoločenská exponovanosť si v jeho prípade nemilosrdne vyžiadala svoju súkromnú daň.

Prvým negatívnym impulzom v živote mladého Františka Šubíka bola ideológia čechoslovakizmu, t. j. idea jedného československého národa a jazyka. Priamym dôkazom je uvedenie československého jazyka na jeho maturitnom vysvedčení. Rovnako bez stopy v pamäti literáta nezostala ani nekompromisná názorová výmena medzi gymnazistami a učiteľmi. Práve tí častokrát priam popierali a negovali opodstatnenosť slovenského jazyka, a explicitne i samotnú existenciu slovenského národa. Kdesi tu sa v mysli mladého Františka Šubíka rodí básnická zbierka Stráž pri Morave, ktorá ešte doposiaľ vzbudzuje kontradiktórne emócie. Pravdou je, že sám Žarnov v predslove tejto básnickej zbierky expresis verbis deklaruje a obhajuje svoj radikalizmus a angažovanosť za rodnú reč: „Táto zbierka nie je písaná pre literárnych gurmánov, s nijakou umeleckou náročnosťou, ani uhladenosťou, zvyklou v poézii. Je iba prostým, drsným a nemilosrdným výkrikom do vtedajších zadebnených a otrávených duší slovenského kolektívu, otupených otrockou mentalitou“. Evidentne radikalizmus básnikovej tvorby sa premietol i do jeho celého umeleckého mena. Andrej z gréckeho slova andreia (odvaha) a umelecké priezvisko žarnov – mlynský kameň, priamočiary radikalizmus priam prejudikujú. Medzi básňami sú tie, ktoré sú adresované na vrub čechoslovákom: „Vy ste zapovrhli rodnú česť a vieru, vy ste v hrobe otcom pokoj nedali, pre vás dneska sa tu bratia bijú, žerú, vy na veľkých kreslách smelí pardáli“! Generačný odstup, ktorý nás delí od času a spoločensko-politických súvislostí napísania básnickej zbierky Andreja Žarnova Stráž pri Morave, nám neprekáža vnímať slovenský jazyk ako nie vždy akceptovanú samozrejmosť.

V dnešnej multikultúrnej spoločnosti, kde jednoznačne lingua franca je jazyk anglický, sa tento základný identifikačný znak národa - jazyk, môže javiť ako ten, ktorý v komunikácii so svetom je nedostatočný. Avšak jazyk nie je len technický konštrukt komunikácie, ale nesie v sebe celé kultúrne bohatstvo národa, je v prvom rade autochtónne sa rodiacou paradigmou národa. Dnes po rokoch oddelenia štátnych útvarov Čechov a Slovákov už nebude nikto pochybovať o autonómnosti českého a slovenského jazyka. Opakujem, že historicko-literárny exkurz do básnickej tvorby Andreja Žarnova, nám však potvrdzuje, že vždy tomu tak jednoducho nebolo.

Básnik Andrej Žarnov, civilným povolaním lekár, si z oblasti medicíny vybral patológiu, tá sa mu však stala osudovou. A to dokonca i v jeho osobnom živote mala kľúčový význam. Smrť len osemročného synčeka Ivanka v roku 1940 si vo svedomí lekára Andreja Žarnova vyžiadala patologické preverenie. Básnik a lekár v jednej osobe pitval svojho vlastného syna, aby sa sám presvedčil, že vzhľadom na stanovenú diagnózu (tuberkulózny zápal mozgových blán) nebolo v jeho silách, ani v možnostiach vtedajšej medicíny mu pomôcť. Smrť syna zrodila a zanechala slovenskému čitateľovi bolesťou pretkanú básnickú zbierku Mŕtvy. V nemom úžase v nej dodnes môžu listovať všetky generácie. Zbierka sa rodila v pokornej bolesti otca. Slová básne vyvierajúce z útrob srdca odkrývali mučivé rozpoloženie básnika. „Zbohom buď, život, márnosť milená, vraciam ti svet svoj v zmare povesti, priepasť sa točí v mozgu šialená a zdola vyje šakal bolesti“.

Názov zbierky nevznikol odrazu, dokumentuje to i dochované faksimile. Pôvodne zamýšľané názvy Mŕtvy deň, Mŕtvy syn sa pretavil len do torzovitého slovíčka Mŕtvy. A básnikom zamýšľané farebné prevedenia knižného obalu zbierky sa zliali do smútkom nasýtenej tmavozelenej. Útla zbierka je živým svedectvom viery v Boha, ktorá básnikovi umožnili uniesť to, čo sa ľudsky uniesť jednoducho nedá.

Andrej Žarnov sa v roku 1952 rozhodol pre nútený odchod z milovanej rodnej vlasti, a to s celou svojou rodinou, manželkou a synmi Karolom a Jánom. Dôvodom bola účasť na vyšetrovaní v Katynskom lese v roku 1943. Opäť mu k tomuto nútenému exilu “dopomohla“ patológia, pretože do medzinárodného tímu, ktorý vyšetroval masakru nielen poľských dôstojníkov, bol za Slovenský štát vybraný ako špecialista patológ. Podpis pod známym protokolom pravdy, ktorý usvedčil z masakry vtedajší Sovietsky zväz, predurčil i jeho pobyt vo väzení a následnú emigráciu. Opäť lekár patológ bol ten, ktorý hľadal v ľudskom tele pravdu. Po skončení vojny a nástupe červenej moci bol zaistený. Ako väzeň bol priradený na ošetrovňu, na ktorú prichádzali iní väzni. Medzi nimi i dodnes žijúci Július Homola (1930), ktorý za roznos protištátnych letákov sa ako 18-ročný dostal na jeseň roku 1947 do väzenia terajšieho Justičného paláca v Bratislave. Andrej Žarnov zostane navždy v jeho spomienkach. Spomína, že pár dní po návšteve z ošetrovne, kde mu lekár Žarnov predpísal lieky na utíšenie bolesti hlavy, mu dozorca priniesol zošit a tužku, aby si mohol zapisovať, čo prežíva a písať básne. Intuitívne vnímal, že písací materiál dostal na pokyn básnika a lekára Žarnova. Milá spomienka je spojená i so Štedrou večerou 1947, kedy zodpovednejší väzni pomáhali dozorcom roznášať štedrovečernú večeru. Ako posledný k celám pristupoval básnik Andrej Žarnov s košíkom jabĺk. Vianočné jabĺčko podával i jemu cez okienko cely. Mladík ihneď rozpoznal básnikovu tvár, jeho výrazné a hlboké oči. Spontánne začal recitovať počiatočné slová jeho básne Domovina, ktoré doteraz ovláda naspamäť: „Ó, zem ty krásna, sladká mati moja, za tichých nocí v mojich snoch sa vežíš...“ Väzni z cieľ sa k recitovaniu pridávali, dozorcovia ich však pokrikmi chceli zastaviť … Nastal chaos, ruch. A básnik Žarnov? Jemne sa pousmial a sám pokojne zavrel okienko cely, tak ako si to priala dozorčia čata.

Vernosť pravde a láska k rodnej vlasti, slovenskému národu sprevádzali básnika Andreja Žarnova celým jeho pohnutým a existenčne náročným životom. Na Slovensko spomínal vždy s láskou a nádejou na lepšie zajtrajšky. Kompasom v jeho živote mu bola viera v trojjediného Boha, zmŕtvychvstalého Ježiša Krista, pred ktorým sa pokorne sklonil a dokázal Mu ďakovať i v čase najväčšieho smútku zo straty svojho syna. „...pokornú bolesť tichú pieseň k rane za všetko toto ďakujem ti Pane“.

Eva Orbanová

Zo skicára Andreja Mišanka

JÚLIUS HOMOLA

BALADA O ZVONOCH

Zvony, ach, zvony! Vzdychy vašich tónov
ku Bohu vzývajú, volajú nás domov.
Za rána, v poludnie, večer, keď hviezdy rozviate,
k oddanej modlitbe dôverne voláte.
Ste hlasom mladosti, ste piesňou spomienok
na jas slnečných dní a lesný pramienok,
čo v prítmí hôr šepká a žblnkotá
o šťastí večného života.
Vylieta pieseň zvonov ako plachý vták
nad štíhle drieky veží, kde pnie Kristov znak,
večitý symbol Pánovej lásky a utrpenia.
Koľko len – koľko trpel pre mňa!
Zvony, ej, zvony!
Na váš svieži hlahol zlé vášne sa tratia,
svedomie ožíva, že sme všetci bratia.
Ježišu Kriste, hľa, vesmírom šelestí
vzlyk ranených zvonov, plač ľudstva v bolesti.
To nárek úbohých s prosbou storakou
prerýva ulice aj plachty oblakov.
Žalostne žadonia zblízka aj zďaleka,
že tvrdšie ako kov zlé srdce človeka.
Zblízka aj zďaleka cez diaľavy sveta,
zo skromných bielych zvoníc, čo na kopcoch svietia,
aj z úchvatných chrámov v náručí pralesov a skál,
zo stožiarov ozrutných katedrál,
ktoré tam na námestiach kotvia
ako tajomné oceánske lode,
už stáročia, už po stáročia
zvony oplakávajú padlých.
Za zástup krvavý, čo povraždili zbrane
skrúšene prosíme ťa, Pane!
Za zástup zgniavených, čo utrýznila bieda sveta,
Pane, kolenačky prosíme ťa!
Za smutný zástup mŕtvych, ktorých doráňali krivdy,
Pane, zmiluj sa a nezatrať nikoho nikdy!
Dňom nocou kvília, dňom nocou žalujú
Súcitné srdcia zvonov:
Ľudia, ach, ľudia!
Dokedy ešte? (1961)

Kniha o zmysle života?

FOLNÝ, Jan:
Víkend v Londýně.
Brno: Host - vydavatelství, 2018. 248 s.
ISBN 978-80-7577-412-5

In medias res. Pokiaľ by som niekoľkými slovami mal zhodnotiť recenzovanú knihu, ide o pornografiu, LGBTI, prehnanú sexualita, narkomanizmus, alkoholizmus… Ono vlastne na pozadí je akási otázka stredného veku, veku štyridsiatnika, hlavne muža, no aj ženy, ako píše autor: „Vrátiť sa do časov, kedy všetko bolo ešte pred nami“ (s. 52) a to je akýsi ústredný motív, ktorý má zmysel a je neustále aktuálny pre každého človeka. Avšak dá sa, či dal by sa napísať aj na tomto príbehu, no „troška“ z iného zorného uhla. Základom príbehu sú však obskúrne sexuálne predstavy, zážitky, alkohol a drogy, dokonca aj keď iba naznačovaná, ale aj tak pedofília, a iné zvrátenosti.

Príbeh sa odohráva medzi Českom a Anglickom, keď sa majú stretnúť bývalí spolužiaci zo strednej školy, Petr, Marek, Adam. Prví dvaja žijú v domovine, posledný žije s priateľom v Londýne. Stretnutie je spoločnou oslavou ich štyridsiatich narodenín, čo sa všetko zamotá a skomplikuje. Pokiaľ Petr, ktorý je ženatý a má dve deti, išiel do Londýna s dychtivosťou hľadať „divoký“ sex, Marek, ktorý je nešťastný, rozvedený a nemôže sa stretávať ani s dcérkou, bol pripravený spáchať samovraždu. Nešťastná náhoda, keď je Petr pri snahe o sex „náhodne“ zabitý, Marek na samovraždu „zabúda“. Homosexuál Adam, ktorý túžil mať s priateľom Richardom adoptovaného „potomka“, čo je v Anglicku možné, sa po týchto udalostiach odsťahuje od priateľa. Odchádza bývať k rozvedenej Penny, aby sa mohol starať o jej syna, v túžbe po „otcovstve“, ktoré mu Richard odmietal „zabezpečiť“. Príbeh pokračuje zvrátenosťami, a to aj pri pedofilnom náznaku pri komunikácii počas chatovania (četovania) Petrovej dcéry Patriky s akýmsi Američanom, čo len podčiarkuje zvrátenosť a zvrhlosť celého príbehu. Proste a jednoducho, fakt choré. Zvrátená morálka, zvrátený príbeh, či pointa, ktorá by sa skutočne dala vyrozprávať aj inak, pokiaľ by malo ísť len poukázanie na zmysel života štyridsiatnika a jeho naplnenia.

Kniha sa miestami, hlavne na počiatku usiluje ponúknuť čitateľovi zamyslenie sa nad životom, nad tým, prečo a ako žiť a nad ľuďmi, ktorí prišli do druhej polovice či etapy života. Pokiaľ by sa autor držal toho, bolo by to skutočne zaujímavé, verím, že aj prospešné a poučné na uvažovanie a zamyslenie. Žiaľ, nemôžem si pomôcť, ale tento príbeh je znôškou pornografie,…., no to som už napísal. Pokiaľ by som uviedol pozitívne, či podnetné z textu, jeho sledu, tak ním je určite spôsob jeho napísania. Forma je akousi priamou rečou, ktorou sa vždy prihovárajú jednotlivé postavy čitateľovi, tých hlavných je pritom osem.

Kniha vyšla s finančnou podporou Ministerstva kultúry ČR, čo pravdaže tiež nemusí byť nejaká zámerná a cielená záležitosť propagácie týchto pahodnôt, keďže zákulisie posudzovania projektu na knihu nepoznáme.

Najsmutnejšie je, ako som sa ku nej dostal. Akoby náhodou, keď mi ju dala dcéra, aby som ju išiel vrátiť. Dcéra ju prečítala spolovice, keďže jej asi nerozumela, pretože má len pätnásť (!) rokov, dodám, že jej ju odporučila rovesníčka.

Takáto literatúra by mala byť prístupná najskôr od osemnástich rokov, ak teda vôbec...

Proste a jednoducho, strach a hrôza. Dúpniem. A to aj preto, že text je na spôsob napísania a čítania zážitkom, ale so spôsobením totálnej morálnej skazy a úpadku duše. Kniha sa končí návrhom Petra Richardovi, aby u neho mohol bývať...

VILIAM KOMORA

Novodobá demokracia ako nástroj na zničenie kresťanstva

Ak podľa vzoru svätého Augustína ponímame dejiny sveta ako boj dvoch mocností a dvoch typov ľudských spoločností: štátu Božieho a štátu svetského, a predpokladáme, že štát Boží mal a má svojich profétov, svoje dejinné znaky a symboly, ktorými vopred uvádzal, ohlasoval a predznamenával svoje budúce deje, tak by nás nemalo zarážať, že aj druhá strana tohto konfliktu má svoje znamenia, prorokov a uvádzačov, ktorí predznamenávajú budúce deje, ktorí zasievajú drobné semienka zla, z ktorých neskôr vyklíčia kvety gigantických rozmerov. Obrovská tapiséria dejín sa pred nami rozprestiera ako mapa Božieho plánu, kolosálneho teatra mundi, v ktorom je nám dovolené a odporúčané, hľadať a odkrývať súvislosti. Predovšetkým súvislosti rázu metafyzického. Niet dôvodu vyňať práve demokraciu z tohto skúmania metafyzických súvislostí, skôr naopak: jej deštruktívny charakter vzhľadom ku kresťanstvu nás k tomu priam ponúka. Pravda, naše skúmania a závery z nich odvodené, budú sa, po tristoročnej praxi tejto uťahanej demokratickej hrdinky, javiť v trochu odlišnom svetle ako blúznenia Tocquevillove, Actonove, Sangnierove a Lamennaisove, ktorí videli v nástupe demokracie ohlasovanie sa toho "pravého" kresťanského zriadenia vecí spoločenských.

Udivuje nás zaiste onen sekulárno-mesianistický charakter aténskej demokracie, taký netypický pre svet staroveku. Kde sa vzala, v obkľúčení otrokárskym pragmatizmom a zotrvačnosťou pohanského rutinného zla, tá anomália, tie lži o rovnosti a slobode, ktoré s nesmiernou infernálnou drzosťou zachovávajú brutalitu otrokárskeho štátu a pritom kvetnatým jazykom blúznia o "novom" a "nikdy nevídanom" spôsobe spoločenského obcovania? Máme veriť, že to bol začiatok "pokroku", veriť tomu ohrkotanému verklíku pokrokárskej mytológie, ktorý už dvesto rokov súka niť evolučných zlátanín, vidiac svet očami infantilného majiteľa ďalekohľadu, obzerajúceho si ďaleké krajiny obrátenou sústavou šošoviek, takže všetko prítomné a blízke mu pripadá veľké a očarujúce a všetko vzdialené sa mu zdá byť malým a úbohým? Máme veriť, že napredujeme od horšieho k lepšiemu? Že aténska demokracia bola vrcholným javom otrokárskeho sveta, ktorý v marxistickom duchu musel zákonite zaniknúť, ale ešte pred zánikom nám ráčil zanechať túto demokratickú perlu v pudilári, aby sme sa mali za dvetisíc rokov čím inšpirovať vo vylepšovaní sveta?

To by sme museli jedným šmahom odhodiť dvetisíc rokov kresťanskej práce. V skutočnosti výsledkom jej snaženia sú tie základy techniky a vedy, ktoré činia život moderného európskeho človeka (ako aj mnohých jeho parazitov) takým pohodlným, až k úplnému zhlúpnutiu. A na základe akého bláznovstva by sme mali toto všetko odhodiť a prehliadať? Či nie je evidentné, že bez vedy, ktorá sa rozvíjala od stredoveku a naberala silu v dobe absolutistických monarchií, upevňovala sa a bujnela až do 20. storočia v nedemokratických pomeroch, by bola akákoľvek reinkarnácia demokracie len smiešnou kópiou otrokárskeho humbuku spred dvetisíc rokov? Pretože práve táto veda, splodená nedemokratickým kresťanstvom a autoritatívnymi systémami, umožňuje súčasným demokratickým pokrytcom poskytovať masám chlieb, hry a záhaľku, ktoré sugerujú davu pocit slobody a rovnosti. A to masám veľmi obmedzeným čo do počtu, pretože ak by sme si dali dolu z nosa ružové okuliare, prirovnajúc v mysli aténsku polis k tej časti sveta, v ktorej dnes žijeme na "vyššej" úrovni a antickú neslobodnú masu v polis prirovnali k tým masám zo súčasného mimoeurópskeho zvyšku sveta, či by nám nevyšlo, že tá "polis" sa len rozrástla do celoplanetárnych rozmerov a že oná sladká "demokracia" menšiny je možná len vďaka tomu, že zvyšok sveta sa hemží miliónmi lacných "pracovných síl", predávajúcich za pár centov svoju prácu, rodinu, ženy a keď je treba aj vnútornosti? Nehovoriac o tom ako by asi tá demokracia fungovala, keby neboli tie predchádzajúce storočia nedemokratických výbojov a kumulácie vybojovaného bohatstva, z ktorého napája demokracia hrkot svojej zotrvačnosti? Des, ktorý čítame v tvári demokracie keď pomyslí na to, že sa raz objaví dno vybrakovanej pokladnice, keď prehajdáka všetky predkami nahonobené statky a bude treba účtovať, nám dávaj tušiť, že si je dobre vedomá celej tej šalby, trasúc sa pred hodinou pravdy a teda dobre vie o závislosti svojej pretvárky na predchádzajúcich nedemokratických dejinách.

Boh nás uchovaj od všetkých tých pokrokárskych naivít a detinskostí, od viery, že demokracia je výsledkom samovoľnej kvalitatívnej spoločenskej evolúcie. Nie. Už to len bude podľa všetkého tak, že tá naša krehká kvetinka aténskej demokracie, uprostred antického pareniska, nebola žiadnym plodom samovoľného pokroku. Nie, to sa len vopred ohlasoval ten, čo dnes zhusta vládne v štátoch, prvý z trockistov a z permanentných revolucionárov ten najpermanentnejší a najrevolučnejší. Kedysi prvý z anjelov. Vypúšťal pokusné balóniky, lebo vedel, že sa blíži skutočnévyvrcholenie dejín - príchod Syna Božieho. A tak zasadil semienko, aby čakalo v zemi na vlahu ľudskej hlúposti. Keď sa tá dostavila, počalo prospievať. Zanechal v aténskej demokracii jednu zo stôp, znak, znamenie, symbol, komické kuriózum pre filozofov a literátov, opovrhované Platonom, Aristotelom, sv. Tomášom, Parmenidom i Herakleitom, Aristofanom i Dantem, sv. Augustínom ako aj Xenofanom, takmer všetkým čo kedy udržalo brko v ruke a pobralo trochu rozumu. Počas tisícročí bola demokracia u každého, kto vedel trochu čítať a nemal otupené elementárne zmysly, predmetom pohŕdania, posmechu a neveriackeho krútenia hlavou, súc radená v politických teóriách k degeneratívnym trendom vedľa tyranie a oligarchie. Je možné, aby sa ňiečo tak neživotné a nereálne prebralo po dvetisíc rokoch pobytu v sarkofágu z antických kulís, akoby umelo hodené na zem, bez koreňov, bez kontinuity a to všetko bez zásahu transcendentnej mocnosti?

Aby sme si však dobre rozumeli: pre nás zaiste demokracia nevystupuje na javisku dejín v roli jediného diablovho kopyta, na ktoré sa dajú natiahnuť všetky problémy sveta. To by sme upadli do trestuhodnej monománie a zároveň trápne podcenili súpera. Naopak, je to len jedna z jeho stávok do lotérie. Že si s chuťou osedlá cisára aj žobráka, diktátora či roľníka, o tom netreba pochybovať. Od toho má tyraniu namiesto monarchie, oligarchiu namiesto aristokracie a nakoniec aj tú demokraciu, s ktorou mu dnes tak dobre ide karta. Kresťan nepozná ideálnu politiku a ideálny systém, či optimálnu, ak chcete. Na podobné chúťky po dokonalosti má kresťan Kráľovstvo nebeské. Avšak máme tu teraz demokraciu a tak sa musíme zaoberať demokraciou. Až jej nebude, čo je možno realita nie taká vzdialená, ako by si niekto myslel, tak sa popozeráme po iných nástrojoch večného nespokojenca.

DEMOKRACIA A POČIATKY KRESŤANSTVA

V čase príchodu Syna Božieho na svet, čo je a malo by byť pre každého kresťana samozrejmým vyvrcholením dejín, ako ním samozrejme nie je nejaký evolučný pokrok, nezostalo vo svete po akejkoľvek demokracii, ani tej tzv. "otrokárskej", ako ju nazývali radi súdruhovia, ani stopy. V tom čase bola demokracia už len položkou v zoznamoch politických teórií, kdekoľvek na svete neznámou a v Rímskej ríši vyučovanou na hodinách filozofie. Imperátor budoval, vládol, dobýjal a držal všetkých svojich spolupohanov v Európe pekne pod krkom.

Hľa, vec nadovšetko zvláštna: idea, teória, systém, ktorý je dnes neustále podsúvaný kresťanom ako optimálna aplikácia kresťanského náhľadu na spoločenské usporiadanie, nebol Svätou Trojicou uznaný za vhodný, aby sa v ňom realizovalo vyvrcholenie plánu spásy. Zvláštne, veď ak by sme mali veriť, že tento systém je najpriaznivejší pre šírenie kresťanstva, ako nás dnes a denne uisťujú, tak by predsa bolo najistejšie, aby sa Vtelenie uskutočnilo práve v tomto požehnanom usporiadaní vecí obecných! To by potom bola raketová evanjelizácia! Avšak Všemohúci Boh si vybral Rímske impérium. Zvláštne. Že by nepoznal a nevedel oceniť slasti demokracie?

Táto nápadná nezrovnalosť v hodnote, ktorú prisudzujú demokracii súčasní kresťania, prijímajúci v podstate evolučné teórie koreniace v hegelianizme a operujúce neustálym skvalitňovaním svetového a teda aj spoločenského ducha, v porovnaní s nezáujmom kresťanov o akúkoľvek demokraciu v ich počiatkoch, ako aj počas nasledujúcich 1700 rokov, je do očí bijúca. Táto zarážajúca nezrovnalosť zaiste nikomu tak nevŕtala v hlave, ako práve kresťanským demokratom 19. storočia, ktorí sa s bolestnou urputnosťou snažili tento elementárny fakt prekričať rôznymi falzifikáciami typu: apoštoli boli rybári a sv. Jozef tesár, kresťanstvo hlása askézu a obraňuje chudobu, nuž, sme demokrati. Akoby existencia a obhajoba chudoby apriori obsahovala v sebe prvok demokracie a nie skôr zmierenie sa s prirodzenou hierarchiou a nerovnosťou. Ak boli inteligentnejší a bolo im jasné, že kresťanské dejiny vykazujú naprostú absenciu demokratického princípu, pokúšali sa, ako napr. Tocqueville, argumentovať nástupom demokracie ako Božím plánom, ktorému sa treba podriadiť s orientálnym fatalizmom muslimského felaha, nerozlišujúceho medzi Božou vôľou a Božím dopustením. Opäť sa jednalo len o modifikáciu hegeliánskych panteistických domýšľavostí, aplikovaných na tzv. spoločenský vývoj a pokrok, kde starú, neživotnú, vyčerpanú a teda zlú spoločnosť, nahradzuje nová a lepšia. Každopádne, v tom či onom prípade, či už Cirkev považovali za rybársku demokratickú komúnu, alebo spoločnosti prisúdili schopnosť neustáleho seba-skvalitňovania, čím vlastne zapriahli Cirkev do vleku spoločenského vývoja, pretože zlepšovanie ľudského údelu sa akosi odohrávalo mimo Cirkev, otročiacu autoritatívnosti, všetci títo veštci pokroku boli zajedno v tom, že v demokracii Cirkev rozkvitne do nebývalej krásy.

Dnes samozrejme všetci milovníci krásy majú už možnosť posúdiť mieru rozkvetu modernej Cirkvi v záhradke demokracie a tak sa podobné očakávania pomaly a nezadržateľne odkladajú do archívu kuriozít, aby ich nahradilo otvorené priznanie vieroučného pluralizmu, synkretického ekumenizmu, novej pastorácie, inak povedané: deštrukcie Cirkvi, zdôvodňované často akousi, záhadne sa vynorivšou, "krízou" v Cirkvi a vo svete, ktorá predsa nemala podľa očakávaní milovníkov otvorenosti vôbec nastať. Spev o nových Turícach sa pomaly, ale isto vytratil a nikto si neláme hlavu s tým, že by položil zodpovedným prelátom otázku: kam sa podeli vaše ohlasované "nové" Turíce zo 60.-tych rokov? Avšak zanechajme verbálny masochizmus moderného utrápeného katolíka a venujme sa radšej minulosti. Späť k Impériu.

Nech by sme sa snažili demokraticky prešraubovať dejiny kresťanstva akýmkoľvek rafinovaným spôsobom, vždy sa dostaneme k onomu bodu, ktorý sa nedá odmontovať, aj keby sme na tom strhali všetky ideové račne sveta. Tým bodom je skutok Konštantína Veľkého, ktorým otvoril Cirkvi a kresťanstvu cestu k ovládnutiu Rímskeho impéria. Áno, vďaka jednému mužovi, ktorý sa naprosto nedemokraticky rozhodol, že povýši kresťanstvo na štátne náboženstvo, sa otočil údel kresťanov o 180 stupňov. Z týraných a utláčaných sa stali preferovaní a vládnuci. Neexistuje žiadna evolučná ani materialistická logika, ani dialektika, ktorá by bola schopná vysvätliť prirodzene tento obrat. Marxistické reči o tom, že hmota a societa

sa tak dialekticky pozvŕtali, až sa kresťanstvo pre masy stalo najadekvátnešším vyjadrením socio-ekonomických vzťahov, môžu uspokojiť jedine hysterického profesorského moľa, ktorý musel v detstve nedobrovoľne miništrovať, či mendíkovať a teraz si lieči svoje detské mindráky popieraním zjavného, snáď v strachu pred možnosťou, že ak by sa zase dostali tí tmári k moci, musel by nastúpiť, ovenčený šedinami a prenášať misál z jedného rohu oltára na druhý. Realita bola však taká, že kresťania tvorili v Rímskom impériu sotva 1/3 obyvateľstva. Ergo, o žiadnej vývojovej nutnosti nemôže byť ani reči, veď ide predsa o vôľu más, či nie? A kedže masy boli zhusta pohanské a na vidieku zubami-nechtami pohanské, ako o tom svedčí slovo "pagano" (pohan), označujúce roľníka a človeka z vidieka, ich dialektické potreby boli pravdepodobne diametrálne odlišné od predstáv dialektických a iných materialistov.

Andrej Hlinka ako väzeň v záhrade v Brodku roku 1920

Boh, a nie masy, si vyvolil za svoj nástroj cisára a jeho matku, sv. Helenu, Boh, a nie masy, zariadil vec tak, že nie všobecným ľudovým hlasovaním bolo prijaté kresťanstvo za štátne náboženstvo, ale úplne nedemo-kraticky a proti všetkej prirodzenej pohanskej nálade väčšiny. Bez ohľadu na voľu väčšiny a jej chúťky. Môže niečo viac odporovať predstave, že Cirkev a demokracia sú si pre seba dejinami súdené? Aké bláznovstvo by nás mohlo viesť k takej úvahe, keď vidíme a boli sme vždy Cirkvou učení, že nie skrze masy ale skrze Bohom vyvolených mužov a ženy, uskutočňoval Boh svoje plány? Či snáď sa hlasovalo o sv. Jozefovi, alebo nebodaj o Panne Márii? Alebo nechal Pán Ježiš hlasovať všobecným hlasovaním o tom kto bude apoštolom? A apoštoli sa prečo nepýtali vo všeobecnom hlasovaní kto ich má viesť, ale si sami vybrali zo svojho stredu? Neboli tam iní kresťania či dokonca utláčané ženy? Čo je to za demokraciu keď sa dvanásti medzi sebou poradia a rozhodnú o celej Cirkvi?

Mohli by sme sa motať dejinami kresťanstva ešte veľmi dlho a narážali by sme stále na jedno a to isté vo vzťahu k tzv. demokracii: o naprosto odmietavý postoj Cirkvi voči podobným politickým teóriam. Ešte raz treba zopakovať, lebo pamäť niektorých je krátka: milovať chudobných, pozdvihovať ich, pomáhať im, bez ohľadu na stavovskú nerovnosť, umožňovať cirkevnú kariéru aj pastierovi kôz až po najvyšší post, neznamená byť demokratický. Znamená to byť len kresťanom. Zmätok, ktorý zamieňa lásku k blížnemu s politickou teóriou demokracie je jedným z koreňov súčasného cirkevného a spoločenského marazmu.

Vidíme teda Cirkev počas jej dejín ako baštu hierarchie a autority. Vidíme dokonca sv. Ambrózia odmietajúceho vpustiť do chrámu samého cisára Teodózia, bez ohľadu na jeho moc a postavenie, vidíme boje o investitúru. Či by niekto rozumný predpokladal, že takáto inštitúcia, neberúca ohľad na chúťky a poklesky mocných, je predurčená Prozreteľnosťou na to, aby brala ohľady na chúťky a poklesky náladového davu, snažila sa mu "priblížiť" a vyjsť jeho chúťkam v ústrety? Cirkev ako garant všeobecného hlasovania o hocičom? O potratoch, o legalizovanej sodomii, perverzii akéhokoľvek druhu? Hlasovania o dobrovoľnej sociálnej sebevražde, o rozvrate, o vláde tupého nažratého bachora a neukojiteľných pohlavných orgánov nad Duchom? Kto by sa to odvážil v Cirkvi povedať ešte pred 150 rokmi? A dnes sme nabádaní cirkevnými predstaviteľmi aby sme podporovali toto právo na demokraciu, na všeobecné hlasovanie más o čomkoľvek. Právo náladového davu, ženúceho sa za človekom, ktorý mu sľúbi tie najväčšie svetské rozkoše a blaho. Vec nevídaná to v dejinách kresťanstva.

Počas takmer dvoch kresťanských tisícročí spinkala demokracia sladkým spánkom. Nič ju nevyrušovalo z prachu foliantov a šaľabachtrov, stredovekí mnísi pomaličky iluminovali písmená v útržkoch a vytrhnutých citátov z Aristotelovej Politiky a Platónovho Štátu. Predstava politickej "rovnosti" všetkých a "práva" všetkých na presadzovanie svojich názorov a chútiek bola taká vzdialená kresťanskému mysleniu, že ani len myšlienku na nejaký pluralizmus, či všobecné právo más rozhodovať o štýle života spoločnosti, nenachádzame nikde. Sektárske komunity a hnutia, ako aj radikálne mníšske hnutia, ktoré niektorí vo svojej naivite vydávajú za akési proto-demokratické útvary stredoveku, boli natoľko autoritatívne a fanaticky netolerantné, bez milosti postihujúce akýchkoľvek oponentov, že ich môže považovať za anticipantov súčasného demokratizmu len jedinec v pokročilom štádiu mozgovej ochabnutosti.

Hľaďme na reprezentantov kresťanstva a nachádzame počas dvetisíc rokov to isté: naprostá neochota podriadiť sa mienke davu, či mocného, či slabého. Vidíme svätcov, osamotených v boji proti bludom prijatým masami, svätcov odhodlaných neustúpiť ani o milimeter všeobecnému ľudovému názoru. Svätcov obhajujúcich samovládnu moc pápežov, cisárov a kráľov, svätcov desiacich sa predstavy Cirkvi vydanej napospas chúťkam davu. Kde sú tí zastáncovia demokracie medzi tými, ktorých príklad máme nasledovať? Niet ich. Od počiatku kresťanstva nenájdeme jediného svätca a sväticu nabádajúcu k podpore nejakej demokracie. Sv. Pavol? Sv. Ján Chrizostomos? Sv. Lev Veľký? Sv. Augustín či snáď sv. Tomáš Akvinský? Sv. Terézia z Ávilly či sv. Katarína Sienska? Sv. Ignác z Loyoly? Sv. Bernard? Dosť! Bol by to zbytočný, smiešny a trápny výpočet, preplietať sa tisíckami mužov a žien a na konci zistiť, že medzi týmito duchovnými aristokratmi kresťanstva sa nenachádza nikto, kto by zapadal do schémy obhajcu demokracie. Odmyslime si teraz samozrejme niektoré postavy konca 19. a 20. storočia, vezúce sa na súvekom rozklade a snáď vo svojej nevinnosti nepostrehnuvšie smerovanie a príčiny súčasného stavu. Berme ich skôr ako obete moderného poblúdenia, než ako typických predstaviteľov Cirkvi. Ibaže by sme so zaslepenou ochotou pubertálneho výrastka chceli veriť, že posledných 50 rokov "mladosti" prinieslo viac ako 2000 rokov "staroby" a že všetci starí boli hlúpi a všetko čo sa narodilo za posledných 100 rokov je vyvrcholením duchovných dejín ľudstva. Beda, aj tu je naporúdzi osvedčené: po ovocí poznáte ich.

Hľa, ovocie už dozrieva a čoskoro padne pánom demokratom na hlavu. Nám zostáva len zaželať dobrú chuť a zostať kresťanmi.

BRANISLAV MICHALKA
Prevzaté z Dielne sv. Jozefa

KULTÚRA
Dvojtýždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava
Telefón: 0911 286 452
Vydáva Factum bonum, spol. s r. o..
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.
IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: *Július Binder* – Šéfredaktor: *Teodor Križka* – Cena jedného čísla je 1.50 € – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrosso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronicklej adrese: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciame. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk –
ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

KAROL KUBÍK

Zápisky z totality

(1981-1990)

(Pokračovanie z predchádzajúceho čísla)

Lenárt ho prijal slovami: Vítaj, Majster Vincent! Už vedel o čo ide a vo veci pohrebu mu povedal: Ta si z ľudského hľadiska postupoval správne, bol to Tvoj priateľ (niekdajší zástupca šéfredaktora Gardistu)! Neznervózňuj sa a pokojne pracuj. Potom sa už k veci nevracali. Prvý tajomník mu venoval asi poldruhej hodiny, i keď čakalo veľa stránok. Lenárt hovoril väčšinou o svojich starostiach, ako o životnom prostredí, atď.

Ešte treba dodať, že V. Hložník chcel celú vec uviesť do poriadku prostredníctvom prof. Colotku, poťažne jeho tajomníka Dr. Blahu. Ten mu poradil, aby sa obrátil na Biľaka. Hložník to aj spravil, ale zatiaľ nedostal odpoveď. Sľúbil mi ukázať koncept listu. Ďalším momentom, ktorý hnal národného umelca k takým krokom, bolo, že jeho vnučku (dcéru toho zaťa - Bulhara) neprijali na vysokú školu výtvarnú.

Včera (12. 12. 82) dávali v televízii film o Kolomanovi Sokolovi pri príležitosti jeho narodenín. Hložník kedysi spomínal, že sa mu dostala do uší Sokolova poznámka o tom,že mu vyfúkol miesto profesora v Bratislave. On sa proti tomu vehementne bráni. Má aj doklady o tom, ako ho zo Žiliny pozvali na toto miesto. Zdá sa, že Hložník je citlivý. U Hložníkov majú huňatého psa - Ďura. Keď prinesú kávu, veľmi sa obšmieta a kňučí. Chce cukor. Pani Hložníková a dcéra mu nechcú dať, aby netlstol. Ale keď odídu, Majster Ďurovi kocku podá.

BOŽIE MLYNY (10. 1. 1983)

Pred Vianocami zomrel básnik Ján Smrek. Na rozlúčke v Redute boli najvyšší šéfovia. Prázdnu reč mal Koyš.

Po pohrebe rozprával Dodo Engelman, ako si raz predvolal Smreka predseda Zboru poverenícov Strechaj. Na úvod pohovoru mu vraví, ako všetko znárodnili.

- Všetko nie, hovorí Smrek.

- Ale áno, priemysel, obchod, atď.

- Všetko ste neznárodnili, namieta básnik.

- A čo sme teda neznárodnili?

- Božie mlyny, odpovedá Ján Smrek.

Bolože to rečí, aký bol Smrek antifašista.

A fakty? Za tzv. klérofašizmu pôsobil ako cenzor na Úrade propagandy. On to bol, podľa Dr. Ota Obucha, čo sťažil vydanie nadrealistov. Boli potom nútení obrátiť sa na Ministerstvo národnej obrany - na generála Čatloša a tam to prešlo.

Tiež sa spomínalo, že Zväz spisovateľov odmietol zaplatiť autobusy, keď sa dozvedeli, že pohreb v krematóriu bol cirkevný (evanjelický).

JOŽO KÚTNIK ODIŠIEL
(10. 1. 1983)

Tak ho volali jeho blízki. Odišiel krátko po svojej sedemdesiatke. Pohreb v Liptovských Sliačoch bol pompézny.

Spomínam si, ako som kedysi v predsieni kostola v Sliačoch čítal na nástenke: Nedajte si prederaviť strechy vašich domov anténami, ktorými prichádza k vašim deťom zlo...

Vtedy - asi pred piatimi rokmi som to čítal s rozpakmi.

A dnes? Pán profesor, mali ste pravdu!

NIET ZMILOVANIA
(11. 2. 1983)

Včera sme si prisadli s Jankom Hudákom v Perličke k Dr. Jánovi Tibenskému, historikovi zo SAV.

Jano Hudák spomínal spisovateľa Juríka. Napísal román, ktorý prešiel všetkými schvaľovaniami a už bolo jeho vydanie veľmi rozpracované. Kvalifikovaný kritik sa o románe vyjadril veľmi pochvalne. Nie je to síce Živý bič, ale...

Vydavateľstvo dalo z akéhosi dôvodu román aj na vyjadrenie OV KSS v Prievidzi. A odtiaľ prišlo, že sú proti tomu, aby Jurík písal. Mne J. Hudák vysvetlil, že Jurík je asi šesťdesiatník, že bol po vojne zavretý.

Dr. Tibenský poznamenal, že to je taká situácia, "niet zmilovania". A dodal poznámku o akomsi bielogvardejskom dôstojníkovi, ktorý sa potom stal spisovateľom a sám Stalin bol voči nemu milosrdný. Ešte keď ho neuznávali, oslovil ho Stalin na akomsi zhromaždení: Súdruh akademik... Aj ho rýchlo spravili akademikom.

BOJOVNÍCI ZA MIER...
(12. 2. 1983)

Na posedení pri vzácnom jubileu Pavla Čarnogurského spomenul prof. Július Špaňár, ako sa pri príležitosti zakladania mierového hnutia katolíckého duchovenstva pred vyše troma desaťročiami zúčastnil akejsi schôdze v Luhačoviciach.

Nedopatrením vošiel do jednej izby, kde našiel pánov Záreckého, Škodu a Beláka v spoločnosti troch dám úplne nahých. "Ja som bol však ženatý - poznamenal - ale hanbil som sa... veď v týchto situáciách sa človek i zviera utiahne".

AKO KTO... (16. 2. 83)

V súvislosti s prípadom Dr. Jablonického, historika najnovších dejín, ktorý si - zdá sa - pokazil kariéru a stratil miesto dobre plateného historika kvôli tomu, že vyslovil a držal sa vlastných názorov vo veci povstania, prichodia človeku na myseľ vlastné zážitky na túto tému.

- Hádam najsilnejší je ten, ako som videl svoju mamku bedákať Na Kamenci - medzi Prostredným a Horným Vadičovom. Dnes oproti býva Vrábel, ale vtedy tam boli kapustniská. Na druhý deň, či krátko potom som sa dozvedel o čo šlo. Otec bol na bicykli v Žiline a tam ich to zastihlo. Neskôr som pochopil, že mamke isto ľahko nebolo; už asi vedela... v máji sa nám narodil brat... Vtedy všetko dobre dopadlo. Otec sa ešte v ten deň vrátil aj so strýkom Šándorom. Živí a zdraví. Streľbu prežili kdesi v priekope.(Išlo asi o krátky boj Nemcov, ktorí šli od Čadca a partizánmi, ktorí sa zmocnili mesta.) Tam nechali bicykle, ktoré si na druhý deň našli. Z otcovho spomínania sa mi vynára len to, ako videl toho povstalca čo železnou štangľou rozbíjal fľaše na regáli v nejakom obchode, reštaurácii či sklade

Iná spomienka... Často u nás strávili večer partizáni. Oni mali peniaze, za ktoré sa kúpila pijatika. Naši dali niečo zjesť, a tak sa posedelo. Viem, že raz mamka ošetrila jednému Rusovi akýsi škrabanec na čele. Keď sedeli v izbe, jeden vždy stál so samopalom pred domom.

Pritom naši - ak to treba tak povedať - politicky s partizánmi nič spoločné nemali, skôr naopak. Keď už použijem takú hantírku, boli režimisti. Boli zadobre s notárom , farárom, vcelku mali priaznivý, u mamky povedomý, vzťah k vtedajšiemu zriadeniu. Šlo len o taký ľudský prejav solidarity - ak to tak treba povedať.

Iný prípad - z obdobia vojny.

Keď u nás v dome sídlilo maďarské vojsko, zoznámili sme sa s jedným vojakom, ktorý pochádzal zo zabratých území - od Lučenca.

Pamätám sa, ako raz prišiel priamo z poľa, z boja, špinavý, do pivnice, kde sme boli schovaní a pýtal si vody. Samozrejme, že ho v rámci možností opatrili.

Potom bol asi osem rokov v Ruskom zajatí. Keď sa vrátil, prihlásil sa a rodiny udržiavali styky. Bol i sestre na svadbe. Tie stretávania pokračovali aj keď sa stal predsedom družstva a MNV vo svojej obci - Mulka pri Lučenci.

(Dodatok z 19. 5.1998: V roku 1987 prišiel ten bývalý maďarský vojak - volal sa tuším Bojloš - na pohreb otcovi aj so svojim zaťom esenbákom.)

VŠETKO MÁ SVOJ KONIEC
(1. 4. 1983)

Veľký piatok 1983 (1. 4)

V podchode reštaurácie Perlička som stretol p. Jána Srnu. Prekvapilo ma to. Mal som informáciu, že mu stravu niekto nosí. Je totiž vážne chorý... nevyliečiteľne, ako som sa to dozvedel.

Vrátil som sa s ním do šatne; robí mu totiž problémy dať si alebo obliecť kabát.

Šatniarka, pani Marienka, sa s ním veľmi srdečne zvítala, či lepšie radostne ho privítala.

- Spomínal som na Vás, dlho Vás nebolo vidieť. Ruka je už vyliečená?

- Tá sa už nikdy nevylieči.

- No, tak dlho ste tu neboli.

- Stáva sa, že človek raz príde a potom už nepríde.

Nastalo isté ustrnutie

- No všetko má svoj koniec!

Pýtal som sa ho ešte, ako to bude mať so stravou cez sviatky. Povedal, že pôjde k bratovi (Právnik, námestník riaditeľa vo Výskumnom ústave vodohospodárskom).

Krátko potom som stretol Vlada Jukla. Bol prekvapený, lebo on tak vedel, že mu mala stravu nosiť jedna rodina z toho istého vchodu.

Tá pani je však - ako predtým povedal p. Srna - pár týždňov chorá.

Urobil som náčrtok miesta, kde p. Ján Srna býva a rozmnožil. Pokúsim sa cez Veľkonočný pondelok niekoho nájsť v blízkosti.

A teraz mi prichádza na um , čo mi kedysi rozprával p. Srna. Bolo to vtedy, keď ich zobrali z kláštora.

Matka jedného kňaza - profesora, jeho krajana, povedala matke p. Srnu, ktorý bol v tábore - väzení:

"Nech trpí, keď je sprostý". (Zdá sa, že to nebola jej reč). Srna veľmi trpí, ale usmieva sa.

Dnes je veľký Piatok 1983.

VEREJNÁ MIENKA
(10. 6. 1983)

24. 4. 1983 priniesli Katolícke noviny oznámenie, že Katolícka charita sa obrátila na ordinariáty s prosbou o pomoc. Nasledoval zoznam kto koľko dal. Ujo Gejza Medrický (bývalý minister) ma upozornil, že tam chýba Trnava! Týždeň predtým bolo v KN vyhlásenie, kde uviedli "doslovné znenie" prejavu p. biskupa Gábriša pred podpredsedom vlády Lúčanom. Už predtým, 12. 3. 1983 priniesli biskupov prejav v takej úprave, že O. Gábriš - ako to oznámil písomne kardinálovi Tomáškovi - "bol psychicky šokovaný".

Niekedy v polovici mája (na teologickej fakulte sa vtedy konali rekolekcie), som pri Rollandovej fontáne stretol novopečeného docenta Jozefa Krajčího.

- Povedzte, pán docent, prečo je ten Gábriš taký skupáň? (Hodil som mu udičku a on ju, ako sa ďalej ukázalo, zožral aj s navijakom.) Čítal som, že všetci ordinári prispeli Charite, ale on nie.

- No, on je taký...

- Nestalo sa nejaké nedopatrenie? Jemu je jedno ako žijú jeho starí kňazi a sestričky?

- Hlavne o sestričky šlo.

- Nešlo o nejaký prehmat? - podávam mu záchranný pás...

- Nie, on nechcel dať. Až teraz, keď dostal listy, keď mu telefonovali, keď sa proti nemu postavila verejná mienka, až teraz dá (!). A bude to oznámené v novinách!!!

Skutočne, 5. 6. 1983 v článku "Ústredná charita opäť ďakuje" sa uvádza, že "najväčšia slovenská diecéza" poslala 250 000.- korún, mimoriadny príspevok!

V článku sa už nevypichuje, že Trnava mala najväčšiu zbierku - asi 2,5 x väčšiu ako priemer! "Mimoriadny príspevok" z Trnavy je však asi na priemere!

Nakoniec si ešte všimnime, ako sa na biskupa Gábriša uplatnila "verejná mienka". Je azda jasné (z tohoto heslovitého záznamu), kto telefonoval, kto písal listy...

Kamarát, ktorý chodil do toho istého gymnázia ako J. Krajčí, o ňom povedal, že to bol dobrý a múdry chlapec, ale že ho Zárecký (kanonik, farár v kostole Trinitárov - Trojičke) skazil.

Teda, že ale až tak, že je páchateľom, alebo dokonca strojcom atentátu (psychického) - dá sa tak povedať - na biskupa?

(Poznámka pri prepisovaní: Nie sú mi známe podrobnosti tohto prípadu. Možno pán biskup Gábriš bol opatrný v poskytovaní mimoriadneho príspevku vzhľadom na obavy ako Pit hospodári s prostriedkami Charity. Z iných okolností je známe, že niektorí činitelia Pacem in terris mali dosť peňazí. Bolo však vtedy známe, že O. Gábriš vzdoroval štátnej správe, a tá sa zrejme aj takýmto spôsobom - s pomocou takých, ako ten docent - robila naň nátlak, skomolilila jeho prejav tak, že "bol psychicky šokovaný", snovala intrigy... Historik, alebo bližšie zainteresovaný pamätník by to isto vedel objasniť.)

PLAČÚCI KANONIK
(9. 8. 1983)

Keď priviezli predných cirkevných činiteľov do Pezinka v to osudné ráno 14. apríla 1950 na sústredenie, bol medzi nimi aj bánskobystrický kanonik, novinár Jur Koza Matejov.

Sedel v záhrade na pni a plakal...

- To už hádam netreba, to sa akosi nehodí, nepatrí, takto plakať - hovorí mu p. Srna

- Veď je preto neplačem, že sme tu. Ale keď si spomeniem, ako sa s tým chválilo, koľké reči boli, ak niektorý biskup dal 100 tisíc na tlač... A čo to bolo?

(Ak sa dobre pamätám pán kanonik ešte poznamenal, že všetko, všetky peniaze sú teraz fuč, zobrali ich komunisti)

P. Ján poznamenáva, že tomu, čo prišlo - bolo to ako príval - by sme sa neubránili, ale boli by sme lepšie pripravení a lepšie by sme obstáli, keby bola aj tlač viac prispela...

Reč na túto tému prešla (8. 8. 1983) na peknú knižku "Tajomstvo sv. Ruženca", ktorú vydal Posol v r. 1944. Teologický príspevok od P. Diešku, básne od F. Vincenta Danču (dnes v Kanade) a ilustrácie Vincenta Hložníka.

Nadhodil som reč aj na ich proces a rehabilitáciu.

Ako expert tam vystupoval riaditeľ gymnázia (v Žiline) Miloš Strcuľa. Ja som sa o ňom vyjadril negatívne ...

On spomenul príhodu z rehabilitačného súdu, kde Strcuľa sa tváril veľmi bolestinsky a že je chorý na srdce a aby na neho nekričal sudca.

Nato predseda vraví: Čo mám robiť, P. Srna ma zas žiada, aby som hovoril hlasnejšie, lebo on dobre nepočuje na jedno ucho.

Veľmi trpiac P. Ján nestráca humor.

INŠTRUKCIE (9. 8. 1983)

11. 7. 1983 som sa vrátil z dovolenky. Pri pohľade na výplatnú pásku som sa rozčúlil. Aj dnes odmena - prémie za prácu na N SND pokladám za nespravodlivú..

18. 7. sa vedúci vrátil z dovolenky. Vec mi dokonca tak podal, že mi dal viac, ako mi patrilo...

- Tak mi musíš poradiť, či sa mám sťažovať, alebo ti želať, aby si sa zadrhol s tým, čo mne patrilo.

Tu to vybuchlo: - Ja mám inštrukcie z podniku, ako s tebou jednať...

Už istý čas mi čosi nehralo... Vypytovanie, keď som si dával podpísať priepustku, nezáujem zabezpečovať mi prácu. Šéf ešte povedal, že on so mnou skončil a potom ešte, že on za mňa bojoval... Ako som sa dozvedel takéto tvrdenia hojne rozprával svojmu okoliu.

Potom som sa dozvedel, že o mojom liste prezidentovi Husákovi na kádrovom vedia a že ktosi aj nejaké inštrukcie dal asi so zameraním zbaviť sa nepríjemného prípadu.

(Na vysvetlenie dodávam, že ide o list, ktorý som písal prezidentovi Husákovi na Vianoce 1982 vo veci Gondová-Novajovský, ktorí boli už skoro pol roka uväznení. List som dal v obálke s adresou Vlada Husáka, ktorý vtedy robil tiež na ŠPTÚ do schránky Husákovho domu na Ostravskej ulici. List bol osobne zameraný, pripomenul som Husákovi ako kedysi spolu s Machom sedeli v Leopoldove. Po Vianociach bol súd, zakrátko odvolanie a potom narýchlo prepustenie. Helenu Gondovú doslovne "vyhodili" z Justičného paláca v letnom oblečení. Prípad vyvolal veľký rozruch, počas procesu boli v justičnom paláci protestné zhromaždenia)

Bola to príhoda inak nemilá, ale, povedal by som, šťastná...

V tej súvislosti som si azda najvýraznejšie v živote uvedomil kresťanský príkaz milovať nepriateľov a modliť sa za nich!

Ďakujem Bohu za vnuknutie modliť sa o lásku k nepriateľovi a modliť sa za nich!

Tu je ten môj vedúci, nešťastný človek, pijan, ale kdesi so skrytým dobrým gruntom. A riaditeľ Boháč, ktorý sa asi na mňa hnevá za to, že som sa myslím vo dvoch prípadoch (akcia Tále) nezachoval lokajsky.

Tak sa mi to javí, že on má prsty v "sťažnosti", ktorú na mňa a rodinu podal vedúci rekreačného strediska v Piešťanoch. Riaditeľ Boháč tam bol si odbehúť, keď sme tam boli cez prázdniny. Pozdravil som ho síce, ale asi nie dosť hlboko, lebo o tej "sťažnosti" už asi hovoril predtým, než som sa vrátil z dovolenky.. Už samotný predmet sťažnosti - púšťanie loďky v bazéne, údajne sadnutie do kresla v plavkách - sú trápnosti.

(Pokračovanie v budúcom čísle)